

Hakim Bey

DE TIJDELIJKE AUTONOME ZONE

'... dit keer echter verschijn ik in de hoedanigheid van de zegevierende Dionysus, die van de wereld één groot feest zal maken... Niet dat me veel tijd rest...' -- Nietzsche (in zijn laatste 'waanzinnige' brief aan Cosima Wagner)

PIRATENUUTOPIA'S

ACHTTTIENDE-EEUWSE ZEEROVERS EN KAPERS schiepen een 'informatienetwerk' dat de wereld omspande: primitief en in de eerste plaats gewijd aan keiharde zaken, functioneerde het desalniettemin bewonderenswaardig goed. Verspreid in het net lagen eilanden, afgelegen schuilplaatsen waar schepen werden bevoorrad en buit tegen luxe-goederen en eerste levensbehoeften kon worden geruild. Een aantal van deze eilanden bood plaats aan 'conceptionele gemeenschappen', complete mini-maatschappijtjes, doelbewust buiten de wet levend en vastberaden dat zo te houden, al was het maar voor een kort maar vrolijk leven.

Een paar jaar geleden nam ik een hoop secundair materiaal over piraterij door, in de hoop een studie over deze enclaves aan te treffen -- maar naar het scheen had tot nog toe geen enkele historicus ze de analyse waardig bevonden. (William Burroughs heeft het onderwerp te berde gebracht, evenals de Britse anarchist Larry Law, maar een systematisch onderzoek heeft nog niet plaatsgevonden.) Ik wendde me weer tot primaire bronnen en stelde mijn eigen theorie op. Enkele facetten daarvan zullen worden behandeld in dit essay. Ik noemde de nederzettingen 'Piratenutopia's'.

Onlangs publiceerde Bruce Sterling, één van de belangrijkste exponenten van Cyberpunk-science-fiction, een roman over de nabije toekomst, die ervan uitgaat dat de aftakeling van politieke systemen zal leiden tot een gedecentraliseerde toename van experimentele leefvormen: gigantische door arbeiders bestuurde bedrijven, onafhankelijke en aan 'data-piraterij' gewijde enclaves, groen-sociaal-democratische enclaves, zerowerk-enclaves, anarchistische bevrijde zones, etc. De informatie-economie waardoor deze diversiteit wordt gedragen heet het Net; de enclaves (en de titel van het boek) zijn Eilanden in het Net.

De middeleeuwse Assassijnen stichtten een Staat die bestond uit een netwerk van afgelegen bergvalleien en kastelen, door duizenden mijlen van elkaar gescheiden, strategisch immuun voor invasie, met elkaar verbonden door de informatie-uitwisseling van geheim-agenten, in oorlog met alle regeringen en gewijd aan niets anders dan kennis. De moderne technologie, culminerend in de spionage-satelliet, maakt van zo'n soort autonomie een romantische droom. Geen pirateneilanden meer! In de toekomst zou dezelfde technologie -- bevrijd van alle politieke controle -- een complete wereld van autonome zones mogelijk kunnen maken. Momenteel echter blijft het hele idee inderdaad science fiction -- pure speculatie.

Zijn wij, die in het heden leven, gedoemd om nooit autonomie mee te maken, nooit zelfs maar een moment lang op een uitsluitend door vrijheid geregeerde bodem te staan? Zijn we veroordeeld tot heimwee naar het verleden of heimwee naar de toekomst? Moeten we wachten tot de hele wereld bevrijd is van politieke overheersing voordat één van ons kan zeggen dat zij weet wat vrijheid is? Logica en emotie sluiten zich aaneen om zo'n veronderstelling te verwerpen. De rede eist dat men niet kan strijden voor iets dat men niet kent, en het hart komt in opstand tegen een universum, dat wreed genoeg is om een dergelijk onrecht alleen op onze generatie te doen neerkomen.

Te stellen dat 'ik niet vrij zal zijn totdat alle mensen (of alle bewuste wezens) vrij zijn' is niets anders dan toe te geven aan een soort nirwana-verlamming, af te zien van onze menselijkheid en onszelf te definiëren als losers.

Ik geloof dat door middel van extrapolatie van verhalen uit verleden en toekomst over 'eilanden in het net' bewijzen kunnen worden verzameld dat een bepaald soort 'vrije enclave' ook in onze tijd niet alleen mogelijk is, maar zelfs al bestaat. Al mijn onderzoekingen en speculaties zijn uitgekristalliseerd rond het concept van de TIJDELIJKE AUTONOME ZONE (hierna afgekort als TAZ). Ondanks de synthetiserende werking ervan voor mijn eigen denken is het niet mijn bedoeling dat de TAZ wordt opgevat als meer dan een essay ('poging tot'), een suggestie, een poëtische dagdroom. Ondanks het soms Ranteriaans enthousiasme van mijn taal, is het niet mijn bedoeling politieke dogma's te construeren. In feite heb ik nadrukkelijk vermeden de TAZ te definiëren -- ik omcirkel het gegeven, vuur onderzoekende stralen af. Uiteindelijk is de TAZ bijna

zelf- verklarend. Mocht de kreet gangbaar worden, dan zal ze zonder moeite worden begrepen... begrepen in de daad.

WACHTEN OP DE REVOLUTIE

HOE KOMT HET dat 'de op z'n kop gezette wereld' het altijd weer voor elkaar krijgt om zich op te richten? Waarom volgt reactie altijd op revolutie, als seizoenen in de Hel?

Revolte of insurrectie, dat zijn de woorden die de historici gebruiken om mislukte revoluties aan te duiden -- bewegingen die niet de verwachte curve, het consensus-dragende traject volgen van revolutie via reactie en verraad naar het stichten van een sterkere en zelfs nog onderdrukkender Staat -- het draaien van het wiel, de wederkeer van de geschiedenis, keer op keer, tot haar hoogste vorm: een laars die voor eeuwig op het smoel van de mensheid wordt gedrukt.

Doordat de opstand weigert deze curve te volgen, gaat ze uit van de mogelijkheid van een beweging buiten en voorbij de Hegeliaanse spiraal van de 'vooruitgang' -- die stiekem niets anders voorstelt dan een vicieuze cirkel. Surgo -- verrijs, zwel aan. Insurgo -- verrijs, verhef jezelf. Een autonome actie. Een vaarwel aan de miserabele parodie op de karmische rondgang, de historisch-revolutionaire futiliteit. De leus 'Revolutie!' is gemuteerd van alarmkreet tot antidotum, een kwaadaardige, pseudo-gnostische lotsval, een nachtmerrie waarin we, ongeacht onze strijd, nooit ontkomen aan die boze aeon, die incubus die de Staat is, de ene staat na de ander en iedere 'hemel' geregeerd door de zoveelste kwaadaardige engel.

Als de geschiedenis de 'Tijd' IS, zoals ze beweert, dan is de opstand een moment dat op en uit de Tijd springt en de 'wet' van de geschiedenis doorbreekt. Als de Staat de geschiedenis IS, zoals ze beweert, dan is de opstand het verboden moment, de onvergeeflijke ontkenning van de dialectiek -- de shimmy die hoplà de schoorsteenpijp uit danst, de beweging van een sjamaan, uitgevoerd in een 'onmogelijke hoek' op het universum.

De geschiedenis beweert dat de revolutie 'duurzaamheid' of minstens duur bereikt, terwijl de opstand 'tijdelijk' is. In deze zin is de opstand zoiets als een 'piekervaring', in de zin van tegengesteld aan de norm van 'normaal' bewustzijn en normale ervaring. Net als grote feesten kunnen opstanden niet iedere dag plaatsvinden -- anders zouden ze niet ongewoon zijn. Maar dergelijke momenten van

intensiteit geven vorm en inhoud aan een heel bestaan. De sjamaan keert terug -- je kunt niet eeuwig uit je dak gaan -- maar de zaken zijn veranderd, verschuivingen en samensmeltingen hebben plaatsgevonden -- een verschil is tot stand gebracht.

Men kan tegenwerpen dat dit betoog gegrondvest is op wanhoop. Hoe zat het met de anarchistische droom, de staatloze staat, de commune, de beklijvende autonome zone, een vrije samenleving, een vrije cultuur? Moeten we die hoop laten varen in ruil voor één of andere existentialistische acte-gratuit? Het gaat niet om bewustzijnsverandering, maar om het veranderen van de wereld!

Ik vind dit een redelijke kritiek. Ik zou twee tegenwerpingen willen maken: ten eerste heeft revolutie tot op heden nog nooit geleid tot de verwerkelijking van deze droom. Het visioen komt tot leven in het moment van de opstand -- maar zodra 'de revolutie' triomfeert en de staat weerkeert, zijn droom en ideaal verraden. Ik heb de hoop op of de verwachting van verandering niet opgegeven -- maar ik wantrouw het woord revolutie. Ten tweede: zelfs als we de revolutionaire benadering vervangen door het concept van een spontaan tot anarchistische cultuur opbloeiende opstand, dan nog is onze eigen specifieke historische situatie niet bijster geschikt voor een onderneming van zo'n omvang. Een onzinnig martelaarschap zou momenteel het enige gevolg zijn van een frontale confrontatie met de staat van het beeldscherm, de staat van het mega-informatieconcern, het rijk van spektakel en simulatie. Al haar geweren zijn op ons gericht, terwijl ons beperkte arsenaal alleen maar kan worden gericht op een hysteresis, een rigide leegte, een spook, in staat om iedere vonk te doven in een ectoplasma van informatie, een door het beeld van de smeris en het absorberende oog van het tv-scherm geregeerde samenleving van de capitulatie.

We pleiten dus niet voor de TAZ als exclusief doel op zich, ter vervanging van alle andere vormen van organisatie, tactieken en doelen. We bevelen haar aan, omdat ze kan voorzien in de verrijking die aan opstanden eigen is, zonder onvermijdelijk te leiden tot geweld en martelaarschap. De TAZ is een opstand die zich niet direct met de Staat inlaat, een guerilla-operatie die een gebied (geografisch, in de tijd, of van de geest) bevrijdt en zich dan ontbindt om elders/ooit weer te verschijnen, voordat de Staat haar kan verpletteren. Omdat de staat zich

voornamelijk bezighoudt met simulatie en niet met inhoud, kan de TAZ vrij lang in betrekkelijke vrede deze gebieden clandestien 'bezetten' en er haar feestelijke doeleinden nastreven. Misschien hebben bepaalde kleine TAZ's het een leven lang uitgehouden, omdat ze onopgemerkt bleven, zoals boerenenclaves in het zuiden van de V.S. -- omdat ze nooit met het spektakel kruisten, zich nooit vertoonden buiten dat echte leven dat onzichtbaar blijft voor de simulatieagenten.

Babylon ziet haar abstracties voor realiteiten aan: precies binnen deze vergissingsmarge kan de TAZ ontstaan. De TAZ op gang brengen kan inhouden dat er gewelds- en verdedigingstactieken worden gebruikt, maar haar grootste kracht ligt in haar onzichtbaarheid -- de staat kan haar niet herkennen omdat de geschiedenis haar niet kan definiëren. Zodra de TAZ wordt benoemd (vertegenwoordigd, bemiddeld), moet ze verdwijnen, zal ze verdwijnen en slechts een leeg omhulsel achterlaten, enkel om ergens anders weer op te duiken, eens te meer onzichtbaar want ondefinieerbaar in termen van het spektakel. Zo is de TAZ een perfecte tactiek voor een tijdperk waarin de staat alomtegenwoordig en oppermachtig is en tegelijkertijd vergeven van de barsten en lege ruimten. Omdat de TAZ een microkosmos is van de 'anarchistische droom' van een vrije cultuur, kan ik me geen betere tactiek voorstellen om naar dat doel te werken en tegelijk al hier en nu wat van de voordelen ervan te beleven.

Samenvattend eist een realistische instelling niet alleen dat we ophouden op 'de revolutie' te wachten, maar ook dat we ophouden haar te willen. 'Opstand', ja -- zo vaak mogelijk en zelfs met het risico van geweld. Het stuiptrekken van de gesimuleerde staat zal 'spectaculair' zijn, maar in de meeste gevallen zal het de beste en radicaalste tactiek zijn om te weigeren je met spectaculair geweld in te laten, je terug te trekken van het terrein van de simulatie en te verdwijnen.

De TAZ is een kampement van guerilla-ontologen: hit & run. Houd de hele stam in beweging, al bestaat hij slechts uit data in het Web. De TAZ moet in staat zijn zich te verdedigen, maar zowel de 'aanval' als de 'verdediging' zouden, indien mogelijk, het geweld van de staat moeten zien te omzeilen, dat allang zinloos geweld is geworden. De aanval is gericht tegen beheersingsstructuren, in wezen tegen ideeën: de verdediging is 'onzichtbaarheid', een martiale kunst, en 'onschendbaarheid' -- een 'occulte'

kunst binnen de martiale kunsten. De 'nomadische oorlogsmachine' verovert zonder te worden opgemerkt en verplaatst zich nog voor de plattegrond kan worden aangepast. Wat de toekomst betreft -- alleen autonomen kunnen autonomie plannen, organiseren, creëren. Het betreft hier een autonome actie. De eerste stap heeft wel iets van satori -- het besef dat de TAZ begint met een eenvoudige daad van besef (zie Appendix C, Renzo Novatore's citaat).

DE PSYCHOTOPOLOGIE VAN HET DAGELIJKS LEVEN

HET CONCEPT VAN DE TAZ komt in de eerste plaats voort uit een kritiek op de revolutie, en een herwaardering van de opstand. De eerste kwalificeert de laatste als mislukking; maar in onze ogen vertegenwoordigt de opstand, gemeten naar de maatstaf van een psychologie van de bevrijding, een veel interessantere mogelijkheid dan al de 'succesvolle' revoluties van bourgeoisie, communisten, fascistten enz.

De tweede drijvende kracht achter de TAZ komt voort uit de historische ontwikkeling die ik 'het afsluiten van de plattegrond' noem. Het laatste stukje aarde dat door geen enkele natie-staat werd opgeëist is in 1899 verzwolgen. Onze eeuw is de eerste zonder terra incognita, zonder voorgrens. Nationaliteit is het hoogste principe van de wereldheerschappij -- geen stukje Zuidzee-rots mag onbezet blijven, niet één afgelegen vallei, niet eens de Maan en planeten. Dit is de apotheose van het 'territoriale gansterdom'. Geen vierkant centimetertje Aarde blijft buiten de greep van politie of belasting... althans in theorie.

De 'landkaart' is een politiek abstract raster, een reusachtige zwendel, versterkt door de wortel/stok-conditionering van de staat van de 'deskundigen', tot voor de meesten van ons de kaart het terrein wordt -- niet langer 'Schildpad-Eiland', maar 'de VS'. Maar omdat de kaart een abstractie is, kan ze de Aarde niet dekken met een nauwkeurigheid van 1:1. In de fractale complexiteiten van de feitelijke geografie kan de kaart alleen dimensionale rasters zien. Verborgene enormiteiten ontsnappen aan de norm. De kaart is niet nauwkeurig; de kaart kan niet nauwkeurig zijn.

Dus: is de Revolutie afgesloten, maar staat de opstand open. Voorlopig richten we onze krachten op tijdelijke 'machtsschommelingen' en vermijden we iedere verstrikking in 'definitieve oplossingen'.

En: is de kaart gesloten, dan ligt de autonome zone open. Metaforisch gezien ontvouwt ze zich binnen de fractale dimensies die onzichtbaar zijn voor de cartografie van de macht. En hier zouden we het concept van de psychotopologie (en -topografie) moeten introduceren, als een alternatieve 'wetenschap' naast die van de onderzoeken, kaartenmakerij en het 'psychisch imperialisme' van de staat. Alleen de psychotopologie kan kaarten van 1:1 tekenen, omdat alleen de menselijke geest over voldoende complexiteit beschikt om het werkelijke na te bootsen. Maar een 1:1 kaart kan haar territorium niet 'beheersen', omdat ze praktisch identiek is aan haar territorium. Ze kan alleen worden gebruikt om bepaalde kenmerken te suggereren, er in zekere zin een gebaar naar te maken. We zijn op zoek naar 'ruimten' (geografisch, sociaal, cultureel, imaginair) met de potentie om op te bloeien als autonome zones -- en we zijn op zoek naar tijden waarin deze ruimten relatief openliggen, hetzij vanwege een slordigheid van staatszijde, hetzij omdat ze op één of andere manier aan de aandacht van de kaartenmakers zijn ontsnapt, of om wat voor reden dan ook. Psychotopologie is de kunst van het wichelroede-lopen naar potentiële TAZ's.

De afsluitingen van revolutie en kaart zijn niet meer dan de negatieve redenen van de TAZ; er blijft nog veel te zeggen over haar positieve inspiraties. Reactie alleen kan niet de benodigde energie oproepen om een TAZ te doen 'manifesteren'. Een opstand moet ook ergens voor zijn.

1. Ten eerste kunnen we spreken van een natuurlijke antropologie van de TAZ. Het kerngezin is de basiseenheid van de consensusmaatschappij, maar niet die van de TAZ. ('Gezinnen! -- wat haat ik ze! -- die wreken van de liefde!' -- Gide). Het kerngezin, met alle begeleidende 'oedipale ellende' vandien, schijnt een neolitische uitvinding te zijn geweest, een antwoord op de 'landbouwrevolutie' met haar afgedwongen schaarste en haar opgedrongen hiërarchie. Het paleolitische model is tegelijkertijd 'oerder' en radicaler: de meute. De typisch nomadische of semi-nomadische jager/verzamelaars-meute bestaat uit zo'n 50 mensen. Binnen grotere tribalesamenlevingen wordt de meute-structuur in stand gehouden door middel van clans binnen de stam, of door broederschapen zoals initiatie- of geheime genootschappen, jagers- of oorlogsgenootschappen, seksebonden, 'kinderrepublieken', enzovoort. Waar het kerngezin voortkomt uit schaarste (en uitmondt in wrekking), komt

de meute voort uit overvloed -- en resulteert ze in voorspoed. Het gezin is gesloten, door de genetica, door het bezit van vrouwen en kinderen door de man, door de hiërarchische totaliteit van de agriculturele/industriële samenleving. De meute is toegankelijk -- niet voor iedereen natuurlijk, maar voor de affiniteitsgroep, de tot een liefdesband verzworen geïntiëerden. De meute maakt geen deel uit van een grotere hiërarchie, maar eerder van een horizontaal gedragspatroon, uitgebreide verwantschap, overeenkomst en verbond, spirituele affiniteit, etc. (De Amerikaans-Indiaanse gemeenschap heeft tot op de dag van vandaag bepaalde aspecten van deze structuur behouden.)

In onze eigen post-spectaculaire samenleving van de simulatie zijn er vele krachten -- meest onzichtbaar -- aan het werk om het kerngezin te laten verdwijnen en de meute te laten terugkeren. Haperingen in de arbeidsstructuur weerklinken in de vergruizelde 'stabiliteit' van de eenheidswoning en het eenheidsgezin. Iemands 'meute' omvat tegenwoordig vrienden, exen, bij verschillende banen en powwows ontmoette mensen, affiniteitsgroepen, netwerken voor bijzondere doeleinden, postnetwerken enz. Het kerngezin wordt steeds duidelijker een val, een culturele erosieholte, een neurotisch verzwegen implosie van gespleten atomen -- en de voor de hand liggende tegenstrategie drijft spontaan boven in de vrijwel onbewuste herontdekking van de archaischer en toch postindustriëlere mogelijkheid van de meute.

2. De TAZ als volksfeest. De anarchist Stephen Pearl Andrews gebruikte ooit als beeld voor de anarchistische samenleving het feestmaal, waarin iedere autoriteitsstructuur zich oplost in uitbundigheid en gefuif (zie Appendix C). We zouden hier ook Fourier kunnen aanhalen met zijn concept van de zintuigen als basis van de socialiteit -- 'tastbenul' en 'gastrosofie', of zijn loflied op de verwaarloosde implicaties van de reuk en de smaak. De antieke concepten van jubilea en saturnalia ontspruiten aan de onbewuste erkenning dat bepaalde gebeurtenissen buiten het raamwerk van de 'wereldse tijd', de maatstaf van staat en geschiedenis, vallen. Deze feestdagen sloegen letterlijk gaten in de kalender -- interkalendaire intervallen. Rond de Middeleeuwen was bijna één-derde van het jaar aan feestdagen uitbesteed. Misschien hadden de rellen tegen kalenderhervormingen minder te maken met de 'elf verloren dagen' dan met het inzicht dat de keizerlijke wetenschap samenspande om deze gaten in de

kalender te sluiten, waar de vrijheid van het volk zich had opgehoopt -- een staatsgreep, een in kaart brengen van het jaar, een overname van de tijd zelf, waardoor van de organische kosmos het universum van het uurwerk werd gemaakt. De dood van het volksfeest.

Iedereen die meedoet aan een opstand beschouwt haar zonder uitzondering als een feest, zelfs temidden van gewapende strijd, gevaar en risico's. De opstand is als een saturnalium dat is losgeslagen (of gedwongen is te verdwijnen) uit haar schrikkeltijd, en dat nu overal en altijd kan opduiken. Bevrijd van tijd en plaats, heeft ze desalniettemin een fijne neus voor de rijpheid van gebeurtenissen en een affiniteit met de genius loci: de wetenschap van de psychotopologie wijst op 'krachtstromen' en 'machtsplekken' (om wat occulte termen te gebruiken) die de TAZ ruimte-/tijdelijk lokaliseren, of tenminste helpen haar relatie tot moment en lokatie te bepalen.

De media nodigen ons uit om 'de momenten van je leven te komen vieren' met de schijn-eenwording van produkt en spektakel, het beroemde non-gebeuren van de absolute vertegenwoordiging. Als antwoord op deze obsceniteit hebben we, enerzijds, het scala aan weigeringen (vastgelegd door de situationisten, John Zerzan, Bob Black e.a.) -- en anderzijds het ontstaan van een feestcultuur die ver verwijderd is van de potentiële managers van onze vrije tijd, ja zelfs voor hen verborgen blijft. 'Fight for the right to party' is geen parodie op radicale strijd maar een nieuwe manifestatie ervan, geschikt voor een tijd die met tv's en telefoons schermt als methode om andere menselijke wezens te 'bereiken', om 'erbij te zijn!'.

Pearl Andrews had gelijk: het feestmaal is reeds 'het zaad van een nieuwe maatschappij die vorm krijgt in het omhulsel van de oude' (motto van de IWW). De 'tribale ontmoeting' in sixties-stijl, het geheime bosgenootschap van eco-saboteurs, het idyllisch Meifeest van neo-heidenen, anarchistische congressen, nichten-kringen... huurfeesten in Harlem in de jaren twintig, nachtclubs, banketten, ouderwetse libertaire picknicks -- we moeten beseffen dat dit allemaal op een bepaalde manier al 'bevrijde zones', of althans potentiële TAZ's, zijn. Hetzij toegankelijk voor slechts een paar vrienden, als bij een feestmaal, hetzij voor duizenden deelnemers, zoals een Be-In, is het feest altijd 'toegankelijk' omdat het niet 'georganiseerd' is; het mag dan 'gepland' zijn, maar als het niet 'gebeurt' is

het een mislukking. Het element van spontaniteit is cruciaal.

De essentie van het feest: van aangezicht tot aangezicht voegt een groep mensen hun pogingen tot verwerkelijking van wederzijdse verlangens samen, of dat nu verlangens zijn naar lekker eten en plezier, naar dans, conversatie, de levenskunsten, misschien naar erotisch genot, of naar het creëren van een gemeenschappelijk kunstwerk, of naar het bereiken van de paradijselijke extase zelf -- kortom, een 'vereniging van egoïsten' (zoals Stirner het noemt) in zijn eenvoudigste vorm -- of anders, om met Kropotkin te spreken, een fundamentele biologische drang naar 'wederzijdse ondersteuning'. (Hier zouden we ook nog moeten wijzen op Bataille's 'economie van de verspilling' en zijn theorie van de potlatch-cultuur.)

3. Van vitaal belang bij het tot stand brengen van de werkelijkheid van de TAZ is het concept van psychisch nomadisme (of 'ontworteld kosmopolitanisme', zoals wij het schertsend noemen). Aspecten van dit fenomeen zijn door Deleuze en Guattari besproken in *Nomadology and the War Machine*, door Lyotard in *Driftworks*, en door verschillende auteurs in de 'Oasis'-uitgave van *Semiotext(e)*. I.p.v. 'stedelijk nomadisme', 'drijfarbeid' enz. gebruiken wij hier liever de uitdrukking 'psychisch nomadisme' om al deze concepten in één los stelsel onder te brengen en ze te bestuderen in het kader van het ontstaan van de TAZ.

'De dood van God', in sommige opzichten een decentralisatie van het hele 'Europese' project, opende een veelkantig, post-ideologisch wereldbeeld, dat in staat was zich 'ontworteld' van de filosofie naar de tribale mythe, van de natuurwetenschappen naar het taoïsme te bewegen -- in staat voor het eerst te kijken met de ogen van één of ander gouden insect, waarvan ieder facet uitzicht bood op een volslagen andere wereld.

Maar de prijs die betaald werd voor het verkrijgen van dit beeld was dat we in een tijdperk moeten leven waarin snelheid en 'warenfetisjisme' een despotische valse eenheid hebben gecreëerd, die iedere culturele diversiteit en individualiteit uitwist, zodat 'de ene plek niet slechter dan de andere is'. Deze paradox creëert 'zigeuners', psychische reizigers, gedreven door verlangen of nieuwsgierigheid, zwervers van twijfelachtig allooi (in feite afvallig aan het 'Europese project' dat al haar

charme en vitaliteit heeft verloren), niet gebonden aan wat voor tijd en plaats ook, op zoek naar diversiteit en avontuur... Deze omschrijving dekt niet alleen de x-sterangs kunstenaars en intellectuelen, maar ook de gastarbeiders, vluchtelingen, 'daklozen', toeristen, de mobilehome- en woonwagencultuur -- ook diegenen die 'reizen' in het Net en toch misschien nooit hun kamers verlaten (of zij die zijn als Thoreau, die 'veel gereisd heeft -- per tractaat'); en uiteindelijk slaat ze op 'iedereen', wij allen, die leven in onze auto's, onze vakanties, onze tv's, boeken, films, telefoons, wisselende banen, wisselende 'leefstijlen', religies, diëten, enz enz.

Psychisch nomadisme als tactiek, wat Deleuze & Guattari metaforisch 'de oorlogsmachine' noemen, verschuift de paradox van een passieve naar een actieve en misschien zelfs naar een 'gewelddadige' vorm. 'God''s laatste stuiptrekkingen en sterfbedkrampen houden nu al zo lang aan -- in de vorm van kapitalisme, fascisme en communisme bijvoorbeeld -- dat er nog steeds een hoop 'creatieve destructie' uit te voeren blijft door post-Bakoenistische, post-Nietzscheaanse commando's, ofwel apachen (letterlijk 'vijanden') van de oude consensus. Deze nomaden praktizeren de razzia, ze zijn kapers, ze zijn virussen; ze hebben de TAZ evenzeer nodig als ze naar haar verlangen, kampen van zwarte tenten onder de nachtelijke woestijnhemel, tussenruimtes, verborgen gefortificeerde oases langs geheime karavaanroutes, 'bevrijde' stukjes jungle en woestijn, verboden gebieden, zwarte markten en ondergrondse bazaars.

Deze nomaden bepalen hun koersen aan de hand van vreemde sterren, misschien zijn het oplichtende dataclusters in de cyberruimte, misschien ook hallucinaties. Leg een landkaart voor je uit; daaroverheen een plattegrond van politieke veranderingen, daaroverheen een kaart van het Net, vooral van het contra-Net met zijn nadruk op clandestiene informatieuitwisseling en logistiek -- en ten slotte, over dat alles, de 1:1 kaart van de creatieve fantasie, esthetica, waarden: dan komt het eruit resulterende raster tot leven, opgewekt door onverwachte wervelingen en energie-oprissingen, door lichtstollingen, geheime tunnels, verrassingen.

HET NET EN HET WEB

DE VOLGENDE FACTOR die tot de TAZ bijdraagt is zo wijds en veelzijdig dat ze om een eigen paragraaf vraagt.

We hadden het hierboven over het Net, dat gedefiniëerd kan worden als de totaliteit van alle informatie- en communicatie-overdrachten. Deels zijn deze overdrachten geprivilegeerd en beperkt tot een aantal elites, wat het Net een hiërarchisch aspect geeft. Andere transacties staan open voor iedereen -- zo heeft het Net ook een horizontaal of niet-hiërarchisch aspect. Militaire en veiligheids-data zijn beveiligd, evenals informatie over beurs- en bankwezen en dergelijke. Maar voor het overgrote deel zijn telefoon, post, publieke databanken enz. voor iedereen en om het even wie toegankelijk. Dus is er binnen het Net een schemerig soort contra-Net opgedoken, dat wij het Web zullen noemen (als was het Net een visnet en het Web de tussen de mazen en gaten in het Net geweven spinnewebben). Over het algemeen zullen we de term Web gebruiken als we het hebben over de alternatieve, horizontale open structuur van informatie-uitwisseling, het niet-hiërarchische netwerk, en de term contra-Net bewaren om op clandestien, illegaal en opstandig gebruik van het Web te duiden, met inbegrip van data-piraterij en andere vormen van parasitisme op het Net zelf. Net, Web, en contra-Net maken alle deel uit van hetzelfde wijdse patroon -- ze vloeien op ontelbare punten in elkaar over. De termen zijn niet bedoeld om terreinen vast te leggen, maar om op tendensen te wijzen.

(Terzijde: vraag jezelf, voor je het Web of het contra-Net veroordeelt vanwege hun 'parasitisme', wat nooit een echt revolutionaire kracht kan zijn, af wat 'produktie' wil zeggen in het tijdperk van de simulatie. Wat is de 'produktieve klasse'? Misschien zul je moeten toegeven dat deze termen hun betekenis verloren lijken te hebben. In ieder geval zijn de antwoorden op zulke vragen dermate ingewikkeld dat de TAZ geneigd is ze liever helemaal te negeren en eenvoudig op te pikken wat ze kan gebruiken. 'Cultuur is onze natuur' -- en wij zijn de kruimeldiefjes, of de jager/verzamelaars van de wereld van de communicatietechnologie.)

De huidige vormen van het officieuze Web zijn, vermoedt men, nog altijd tamelijk primitief: het marginale zine-netwerk, de BBS-netwerken, gekraakte software, 'hacken', telefoon-'gefreak', een beetje invloed op drukwerk en radio, vrijwel geen op andere grote media -- geen tv-stations, geen satellieten, geen fiberoptics, geen kabel enz. Het Net zelf echter toont een patroon van zich veranderende/ontwikkellende relaties tussen subjecten ('gebruikers') en objecten ('data'). De aard van deze relaties is uitputtend onderzocht, van McLuhan tot Virilio.

Er zouden pagina's voor nodig zijn om te 'bewijzen' wat ondertussen 'iedereen weet'. I.p.v. dit alles te herkauwen, ben ik meer geïnteresseerd in de vraag hoe deze zich ontwikkelende relaties toepassingsmogelijkheden voor de TAZ aandragen.

De TAZ heeft een tijdelijke maar concrete lokatie in de tijd en een tijdelijke maar concrete lokatie in de ruimte. Maar het is duidelijk dat ze ook een 'lokatie' in het Web moet hebben, en deze lokatie is er één van een andere aard, niet concreet maar virtueel, niet direct maar spontaan. Het Web biedt niet alleen logistieke ondersteuning aan de TAZ, ze helpt ook mee haar te laten ontstaan; grof gezegd zou men kunnen stellen dat de TAZ zowel in de informatie-ruimte 'bestaat' als in de 'echte wereld'. Het Web kan een hele hoop tijd, in de vorm van data, concentreren in een oneindige 'ruimte'. We hebben opgemerkt dat de TAZ, omdat ze tijdelijk is, noodzakelijkerwijs enkele voordelen moet ontberen van een vrijheid die duurzaamheid en een min of meer vaste plek bezit. Maar het Web kan een vervanging bieden voor iets van deze duur en plaats -- ze kan de TAZ vanaf haar ontstaan informeren met enorme hoeveelheden samengebalde tijd en ruimte, 'gesubtiliseerd' tot data.

Gezien de huidige ontwikkelingsstand van het Web en mede gelet op de eis van het 'van aangezicht tot aangezicht' en het sensuele, moeten we het Web allereerst beschouwen als een ondersteunend systeem, dat de mogelijkheid biedt informatie van de ene TAZ naar de andere te vervoeren, de TAZ te verdedigen, haar 'onzichtbaar' te maken of van tanden te voorzien, al naar gelang de situatie zou verlangen. Meer nog: als de TAZ een kamp van nomaden is, dan helpt het Web de stam aan haar heldendichten, liederen, genealogieën en legenden; het zorgt voor de geheime karavaan- en overvalsroutes die de golfbeweging van de tribale economie bepalen; het bevat zelfs enkele wegen die de stam zal volgen, een aantal dromen die ze als tekens en visioenen zal ervaren.

Het Web is voor zijn bestaan niet afhankelijk van welke computertechnologie dan ook. Mondeling contact, post, het marginale zine-netwerk, 'telefoonsnieuwballen' e.d. volstaan al om een informatie-webwerk te construeren. De sleutel is niet het soort of niveau van de gebruikte technologie, maar de openheid en horizontaliteit van de hele structuur. Desalniettemin veronderstelt het hele concept van het Net het gebruik van computers. In S.F.-fantasie stevent het Net af op de conditie van Cyberspace

(zoals in Tron of Neuromancer) en de pseudotelepathie van de 'virtuele werkelijkheid'. Als Cyberpunk-fan kan ik me niet anders voorstellen dan dat 'realiteits-hacken' een voorname rol zal spelen bij het creëren van TAZ's. Zoals Gibson en Sterling neem ik aan dat het officiële Net er nooit in zal slagen het Web of het contra-Net op te rollen, en dat data-piraterij, illegale uitzendingen en de vrije stroom van informatie nooit bevroren kunnen worden. (In feite voorspelt de chaostheorie, zoals door mij begrepen, dat een universeel Controle-apparaat onmogelijk is.)

Los van alle speculatie over de toekomst moeten we echter antwoord geven op een zeer ernstige vraag omtrent het Web en de technologie die ze met zich meebrengt. De TAZ verlangt er bovenal naar bemiddeling door media te vermijden, haar bestaan als immediaat te beleven. De essentie juist van het hele gebeuren is 'borst aan borst' zoals de soefi's zeggen, of aangezicht tot aangezicht. Maar, MAAR: de essentie van het Web is juist bemiddeling door media. Hier zijn machines onze ambassadeurs -- het lichaam is irrelevant, tenzij als terminal, met heel de sinistere bijklank van die term.

De TAZ kan misschien het beste haar eigen ruimte vinden door zich te buigen over twee schijnbaar tegenstrijdige houdingen tegenover Hi-Tech en haar apotheose het Net: (1) wat we zouden kunnen noemen het Fifth Estate/neopaleolitische postsitu ultragroene standpunt, dat zichzelf opvat als ludditisch argument tegen de media en het Net; en (2) de cyberpunk-utopisten, futuro-libertairen, realiteits-hackers en hun bondgenoten, die het Net als een stap voorwaarts in de evolutie zien en die veronderstellen dat alle mogelijke kwalijke gevolgen van mediatisering kunnen worden overwonnen -- tenminste, als we eenmaal de produktiemiddelen bevrijd hebben.

De TAZ is het eens met de hackers omdat ze -- gedeeltelijk -- wil ontstaan via het Net, zelfs via de bemiddeling van het Net. Maar ze stemt ook in met de groenen omdat ze een intens bewustzijn van zichzelf als lichaam bewaart en enkel walging voelt voor cybergnosis, de poging het lichaam te overstijgen door vluchtigheid en simulatie. De TAZ is geneigd de tech/ antitech dichotomie als misleidend te beschouwen, zoals de meeste dichotomieën, waarin schijnbare tegenstellingen uiteindelijk altijd door de semantiek veroorzaakte falsificaties of hallucinaties blijken te zijn. Dit is een manier om te zeggen dat de TAZ in deze wereld wil leven, niet in het idee van een andere wereld,

één of andere uit valse eenheid (één en al groen OF één en al metaal) geboren visionaire wereld, die overigens enkel neerkomt op meer pudding in de hemel (zoals Alice zei: 'Gisteren jam of morgen jam, maar nooit jam vandaag').

De TAZ is 'utopisch' in de zin dat ze een intensificatie van het dagelijks leven voor zich ziet, of zoals de surrealisten het hadden kunnen zeggen: de penetratie van het leven door het wonderbaarlijke. Maar ze kan niet utopisch zijn in de feitelijke zin des woords, nergens, of nergensoord. De TAZ is ergens. Ze ligt op de kruising van vele krachten, als één of andere heidense machtsplek op het knooppunt van mysterieuze 'ley-lijnen', voor de ingewijde waarneembaar in ogenschijnlijk onsamenhangende stukken terrein, landschap, bewegingen van lucht, water, dieren. Alleen zijn ditmaal de lijnen niet alle in tijd en ruimte gegraveerd. Sommige ervan bestaan enkel 'in' het Web, zelfs al kruisen ze ook werkelijke tijden en plaatsen. Misschien zijn sommige lijnen enkel 'buitengewoon' doordat er geen vergelijkingsmateriaal bestaat om ze mee te kwantificeren. Deze lijnen zouden beter kunnen worden bestudeerd in het licht van de chaostheorie dan in dat van sociologie, statistiek, economie enz. De krachtspatronen die de TAZ in het leven roepen hebben iets gemeen met die chaotische 'strange attractors' die, als het ware, tussen de dimensies bestaan.

De TAZ grijpt vanwege haar concrete aard elk beschikbaar middel aan om zichzelf te realiseren -- ze zal tot leven komen, in een grot of een L-5 ruimtestad -- maar hoe dan ook zal ze leven, nu, of zo snel mogelijk, om het even in wat voor verdachte of gammele vorm, spontaan, zonder acht te slaan op ideologie of zelfs op anti-ideologie. Ze zal gebruik maken van de computer omdat de computer bestaat, maar ze zal ook gebruik maken van machten die zo volslagen los staan van vervreemding of simulatie, dat ze een zeker psychisch paleolitisme aan de TAZ garanderen, een oersjamanistische geest die zelfs het Net zelf zal 'infecteren' (in mijn lezing de ware betekenis van cyberpunk). Omdat de TAZ een intensifiëring is, een overschot, een excès, een potlatch, het leven, doorgebracht door te leven in plaats van te overleven (dat snotterend wachtwoord van de jaren tachtig), kan ze niet worden gedefinieerd met Tech of anti-Tech. De TAZ spreekt zichzelf tegen, omdat ze niet in sprookjes gelooft maar ze wil leven, met alle on/mogelijke middelen die de 'perfectie', de onbeweeglijkheid van het nog lang en gelukkig verstoren.

In de Mandelbrot-reeks en zijn computergrafische weergave zien we, in een fractaal universum, kaarten die in kaarten, die weer in kaarten zijn verborgen enz. -- tot aan de grenzen van het computerkunnen. Wat voor nut heeft deze kaart, die in zekere zin een 1:1 relatie met een fractale dimensie bezit? Wat kan men ermee, anders dan haar psychedelische elegantie bewonderen?

Als we ons een informatie-plattegrond voorstellen -- een cartografische projectie van het Net in zijn totaliteit -- , dan zouden we er de kenmerken van de chaos in moeten opnemen, die bijvoorbeeld al opduiken in het functioneren van complexe zaken als parallel processing, telecommunicatie, elektronisch 'geld' opnemen, virussen, guerilla-hacken enzovoort.

Al deze 'terreinen' van de chaos zouden kunnen worden afgebeeld met topografieën als de Mandelbrot-reeks, waarin de 'schiereilanden' in de kaart zijn vervat of verborgen -- waarin ze lijken te 'verdwijnen'. Dit 'schrijven' -- terwijl delen verdwijnen en delen zichzelf uitwissen -- toont het proces waarin het Net wordt gecompromitteerd, onvolledig wordt in zijn eigen beeld, definitief oncontroleerbaar. Met andere woorden, de M-reeks, of iets in die geest, zou van nut kunnen blijken bij het 'plotten' (met alle betekenissen van dat woord) van de opkomst van het contra-Net als een chaotisch proces, een 'creatieve evolutie' in de zin van Prigogine. Op zijn minst dient de M-reeks als metafoor voor het 'in kaart brengen' van het raakvlak tussen TAZ en Net: op dat vlak verdwijnt er informatie. Iedere 'catastrofe' in het Net is een machtsknoop voor het Web, het contra-Net. Het Net zal door chaos worden geschaad, terwijl het Web daarop gedijt.

Door middel van eenvoudige data-piraterij of door een complexere ontwikkeling van het reële contact met chaos, zal de Web-hacker, de cyberneticus van de TAZ, manieren vinden om voordeel te halen uit storingen, rampen en defecten in het Net (manieren om uit 'entropie' informatie te maken). Als een bricoleur, een plunderaar van brokken informatie, een smokkelaar, chanteur, misschien zelfs cyberterrorist, zal de TAZ-hacker te werk gaan in dienst van de evolutie van clandestiene fractale verbanden. Deze verbanden zullen, met de andere informatie die tussen en onder hen wordt uitgewisseld, 'aftappunten van macht' vormen voor het ontstaan van de TAZ zelf -- zoals je elektriciteit van het GEB jat om een kraakpand te verlichten.

Het Web zal op het Net parasiteren om TAZ-bevorderlijke situaties te produceren; maar we kunnen ons deze strategie ook voorstellen als poging om te bouwen aan de constructie van een alternatief en autonoom Net, 'vrij' en niet langer parasitair, dat zal dienen als basis voor een 'nieuwe maatschappij die verrijst uit het omhulsel van de oude'. Het contra-Net en de TAZ kunnen worden beschouwd als doelen op zich -- maar theoretisch kunnen ze ook worden gezien als vormen van strijd voor een andere werkelijkheid.

Dit gezegd hebbende, moeten we bekennen dat we nog steeds een zekere onbehaaglijkheid tegenover computers voelen en moeten we toegeven dat er nog altijd een paar onbeantwoorde vragen bestaan, zeker ook omtrent de Personal Computer.

Het verhaal van computernetwerken, BBS-en en verschillende andere experimenten in elektrodemocratie is tot nu toe grotendeels een zaak voor hobbyisten geweest. Vele anarchisten en libertairen hebben een groot vertrouwen in de PC als wapen van bevrijding en zelfbevrijding -- maar nergens blijkt een werkelijk winst of tastbare vrijheid aantoonbaar.

Ik heb weinig belang bij één of andere hypothetische opkomende ondernemersklasse van zelf-tewerkgestelde data/tekstverwerkers die spoedig in staat zullen zijn een gigantische thuisindustrie in stand te houden, of kleine teringklusjes uit te voeren voor allerlei bedrijven en bureaucratieën. Bovendien is er geen ESP voor nodig om te voorspellen dat deze 'klasse' haar onderklasse zal ontwikkelen -- een soort lompen-yuppitariaat: huisvrouwen bijvoorbeeld die hun gezinnen van een 'tweede inkomen' zullen voorzien door van hun huizen elektro-thuisateliers te maken, kleine werk-dictatuurtjes waar de 'baas' een computernetwerk is.

Ook ben ik weinig onder de indruk van de door 'radicale' netwerken geboden informatie en diensten. Ergens -- zo wordt me verzekerd -- bestaat er een 'informatie-economie'. Kan zijn; maar de op 'alternatieve' BBS-en verhandelde info lijkt geheel uit gekeuvel en techneutenpraat te bestaan. Is dit een economie of enkel een tijdverdrijf voor liefhebbers? Oké, pc's hebben een nieuwe 'drukrevolutie' teweeggebracht -- oké, er ontstaan marginale webwerken -- oké, nu kan ik zes telefoongesprekken tegelijk voeren. Maar wat voor verschil maakt dat uit voor mijn gewone leven?

Eerlijk gezegd had ik data zat om mijn waarneming te verrijken: wat te denken van boeken, films, TV, theater, telefoons, de PTT, veranderde staten van bewustzijn, enzovoort. Heb ik werkelijk een pc nodig om nog meer data binnen te krijgen? Je biedt mij geheime informatie aan? Tja... misschien kom ik in verleiding -- maar nog steeds eis ik wonderbaarlijke geheimen, niet alleen geheime telefoonnummers of het gezeur van smeris en politici. Het meest van al wil ik dat computers mij voorzien van informatie die gekoppeld is aan tastbare zaken -- 'de goede dingen in het leven', zoals het IWW-motto zegt. En hier moet ik, omdat ik de hackers en BBS'ers van irritante intellectuele vaagheid beschuldig, zelf afdalen van de barokke wolken van Theorie en Kritiek en verklaren wat ik bedoel met 'tastbare zaken'.

Laten we zeggen dat ik, om politieke en persoonlijke redenen, goed voedsel verlang, beter dan ik van het kapitalisme kan krijgen -- niet-vergiftigd eten, gezegend met een krachtige en natuurlijke smaak. Stel je, om het spelletje ingewikkelder te maken, voor dat het eten waar ik naar verlang illegaal is -- ongestremde melk misschien, of het exotische Cubaanse fruit mamey, dat niet vers in de V.S. kan worden geïmporteerd omdat het zaad ervan hallucinogeen is (volgens de geruchten). Ik ben geen boer. Laten we doen alsof ik een importeur van zeldzame parfums en afrodisia was, en het spel wat aanscherpen door aan te nemen dat het grootste deel van mijn voorraad illegaal is. Of misschien wil ik alleen mijn diensten als tekstverwerker ruilen voor organische knolrapen, maar weiger ik de transactie bij de belastingdienst te melden (zoals de wet voorschrijft, geloof het of niet). Of misschien wil ik andere menselijke wezens ontmoeten voor onderling welbevonden, maar illegale handelingen tot wederzijds genot (dit is inderdaad uitgeprobeerd, maar alle harde-sex-BBS'en zijn opgerold -- en wat voor nut heeft een ondergrondse met slechte veiligheidsmaatregelen?). Kortom, veronderstel dat ik de balen heb van alleen maar informatie, het spook in de machine. Zoals jij het stelt, zouden computers al heel aardig in staat moeten zijn in mijn verlangens naar voedsel, drugs, sex, belastingontduiking te voorzien. Dus wat is het probleem? Waarom gebeurt het niet?

De TAZ heeft plaatsgevonden, vindt plaats, en zal plaatsvinden met of zonder computer. Maar wil de TAZ op volle kracht komen, zal het minder een zaak van zelfontbranding en meer een zaak van 'eilanden in het Net' moeten worden. Het Net, of liever het contra-Net, belooft

een integraal aspect van de TAZ te worden, een toevoeging die haar potentiëel zal vermenigvuldigen, een 'quantumsprong' (vreemd hoe deze uitdrukking tegenwoordig een grote sprong betekent) in complexiteit en betekenis. De TAZ moet nu bestaan, in een wereld van pure ruimte, de wereld van de zinnen. Liminaal, oneindig klein zelfs, moet de TAZ informatie en verlangens combineren teneinde haar avontuur (haar 'gebeurtenis') tot stand te brengen, teneinde zichzelf tot aan de grenzen van haar lot te vullen, zichzelf met haar eigen worden te verzadigen.

Misschien hebben de leden van de neopaleolitische school gelijk wanneer ze stellen dat alle vormen van vervreemding en bemiddeling vernietigd of losgelaten moeten worden, voordat onze doeleinden kunnen worden gerealiseerd -- of misschien kan het ware anarchisme alleen in de ruimte worden verwerkelijkt, zoals sommige futuro-libertairen beweren. De TAZ houdt zich niet al te veel bezig met 'was' of 'zal zijn'. De TAZ heeft belang bij resultaten, succesvolle overvallen op de consensus-werkelijkheid, doorbraken naar intenser en uitgelatener leven. Als de computer niet kan worden gebruikt voor dit project, zal de computer moeten worden overwonnen. Mijn voorgevoel zegt me dat het contra-Net al in wording is, misschien al bestaat -- maar bewijzen kan ik het niet. Ik heb de theorie van de TAZ voor een groot deel op dit voorgevoel gebaseerd. Natuurlijk heeft het Web ook te maken met niet-gecomputeriseerde uitwisselingsnetwerken zoals samizdat, de zwarte markt enz. -- maar het volle potentieel van mogelijkheden om niet-hiërarchische informatienetwerken te vormen, leidt logischerwijze naar de computer als het middel bij uitstek. Nu wacht ik tot de hackers mijn gelijk bewijzen, bewijzen dat mijn voorgevoel juist is. Waar zijn mijn knolrapen?

'ZIJN NAAR CROATAN'

We voelen geen behoefte de TAZ te definiëren of dogma's uit te werken over hoe ze tot stand gebracht moet worden. We zien het eerder zo dat de TAZ tot stand is gebracht, wordt gebracht en zal worden gebracht. Zo lijkt het belangrijker en interessanter om wat TAZ's uit verleden en heden te beschouwen en te speculeren over toekomstige verschijningsvormen ervan. Het oproepen van enkele prototypen zou de mogelijkheid kunnen bieden de potentiële reikwijdte van het stelsel te peilen en misschien zelfs een glimp van een 'archetype' op te vangen. I.p.v. ons aan enige vorm van encyclopedisme te wagen, zullen we een techniek van de willekeur hanteren, een glimpen-mozaek,

nogal lukraak beginnend met de 16de-17de eeuw en de verovering van de Nieuwe Wereld.

Het openen van de 'nieuwe' wereld werd van begin af aan opgevat als een occulte operatie. De magiër John Dee, spiritueel raadsman van Elizabeth I, lijkt het concept van 'magisch imperialisme' te hebben uitgevonden en besmette er een hele generatie mee. Halkyut en Raleigh raakten in zijn ban en Raleigh gebruikte zijn contacten met de 'School van de Nacht' -- een groep ontwikkelde denkers, aristocraten en ingewijden -- om de belangen van verovering, kolonisatie en kaartenmakerij te behartigen. The Tempest was een propaganda-stuk voor de nieuwe ideologie en de Roanoke Kolonie haar eerste modelexperiment.

Het alchemistische beeld van de Nieuwe Wereld associëerde haar met materia prima of hyle, de 'natuurlijke staat' van onschuld en oneindige mogelijkheden ('Virginia'), een chaos of ongereptheid die de ingewijde in 'goud' zou omzetten, dat wil zeggen, in spirituele perfectie zowel als materiële overvloed.

Maar dit alchemistisch beeld werd ook gevoed door een reële fascinatie voor het ongerepte, een sluimerende sympathie, een hunkering naar de vormloze vorm ervan, dat de 'Indiaan' als centraal symbool nam: 'de mens' in zijn natuurlijke staat, niet bedorven door 'regering'. Caliban, de wilde, is als een virus in de machinerie van het occult imperialisme geplant; woud, beest & mens zijn van het prille begin af aan behept met de magische macht van het marginale, het verachte en het uitgestotene. Aan de ene kant is Caliban lelijk en de Natuur een 'schreiende wildernis' -- anderzijds is Caliban nobel en ongeketend, en de natuur een Eden. Deze tweedeling in het Europees bewustzijn gaat verder terug dan de romantisch-classicistische dichotomie; ze is geworteld in de hogere magie van de renaissance. De ontdekking van Amerika (Eldorado, de Bron van de Eeuwige Jeugd) deed haar uitkristalliseren en in feitelijke kolonisatie-schema's vond ze haar neerslag.

Ons is op de lagere school geleerd dat de eerste nederzettingen in Roanoke mislukten: de kolonisten verdwenen en lieten alleen de cryptische boodschap 'Zijn Naar Croatan' achter. Latere meldingen van 'grijs-ogige Indianen' werden als fabeltje afgedaan. Wat er eigenlijk was gebeurd, suggereerde het schoolboek, was dat de Indianen de weerloze kolonisten hadden afgeslacht. Maar 'Croatan' was niet een of ander Eldorado, het was de naam

van een naburige stam bevriende Indianen. Het ziet er naar uit dat de nederzetting gewoon van de kust naar het groot moerasland werd verlegd en opging in de stam. En de grijsogige Indianen waren echt -- ze zijn er nog steeds en ze noemen zichzelf nog steeds Croatans.

Dus besloot de allereerste kolonie in de Nieuwe Wereld haar overeenkomst met Prospero (Dee/Raleigh/Empire) te herroepen en met Caliban naar de wilden over te lopen. Ze 'dropten out'. Ze 'werden Indianen', 'integreerden', verkozen chaos boven de ontstellende ellende van het moeten ploeteren voor de plutocraten en intellectuelen in Londen.

Terwijl Amerika ontstond waar eens 'Schildpad-Eiland' had gelegen, bleef Croatan in haar collectieve psyche ingebed. Voorbij de voorgrens had de natuurlijke staat (d.w.z. geen staat) nog steeds de overhand -- en in het bewustzijn van de kolonisten lonkte altijd de mogelijkheid van wildheid, de verleiding om kerk, boerenwerk, alfabetisme, belastingen, -- al de lasten van de beschaving -- op te geven en in de een of andere vorm 'naar Croatan' te gaan. Bovendien kwamen, toen de revolutie in Engeland eerst door Cromwell en later door de Restauratie werd verraden, golven protestantse radicalen naar de Nieuwe Wereld (die nu een gevangenis, een ballingsoord, was geworden), of werden daarheen getransporteerd. Antinomianen, Familisten, criminele Quakers, Levellers, Diggers en Ranters maakten nu kennis met de occulte schaduw van het wilde en haastten zich om het in de armen te sluiten.

Anne Hutchinson en haar vrienden waren de bekendste (d.w.z. het meest upper-class) van de Antinomianen -- en hadden de pech in Bay Colony-politiek verwickeld te raken -- maar er bestond ook een veel radicalere vleugel van de beweging. De voorvallen waarvan Hawthorne gewag maakt in 'The Maypole of Merry Mount' zijn volkomen historisch; naar het schijnt hadden de extremisten besloten het Christendom helemaal af te zweren en zich tot het heidendom te bekeren. Als ze erin waren geslaagd zich met hun Indiaanse bondgenoten te verenigen zou het resultaat een Antinomiaans/Keltisch/Algonquiaanse syncretistische religie hebben kunnen zijn, een soort 17de eeuwse Noordamerikaanse Santeria.

Sektariërs konden beter gedijen onder de lossere en corruptere besturen in het Caribisch gebied, waar botsende Europese belangen vele eilanden verlaten of zelfs onopgeëist achter hadden gelaten. Barbados en Jamaïca in

het bijzonder moeten door vele extremisten zijn gekoloniseerd en volgens mij hebben Leveller- en Ranteriaanse invloeden bijgedragen aan de Boekanier-'utopia' op Tortuga. Hier kunnen we, dank zij Esquemelin, voor het eerst met enige diepgang een geslaagde proto-TAZ uit de Nieuwe Wereld bestuderen. Op de vlucht voor de afschuwelijke 'voordelen' van het imperialisme zoals slavernij, lijfeigenschap, racisme en intolerantie, voor de martelingen van ronseling en de levende dood op de plantages, namen de Boekaniers Indiaanse leefwijzen aan, trouwden met Cariben, accepteerden zwarten en Spanjaarden als gelijken, wezen iedere nationaliteit af, kozen hun kapiteins op democratische wijze, en keerden terug tot een 'natuurlijke staat'. Na verklaard te hebben 'in oorlog met de hele wereld' te zijn, zeilden ze erop uit om te gaan plunderen, onder 'Artikelen' genoemde wederzijdse overeenkomsten, die zo egalitair waren dat ieder lid een vol deel ontving en de kapitein meestal maar 1_ of 1_ deel. Geseling en afstraffingen waren verboden -- geschillen werden met stemmen of door de duelscode opgelost.

Het is onjuist de piraten te betitelen als varende struikrovers of protokapitalisten, zoals sommige historici hebben gedaan. In zekere zin waren het 'sociale bandieten', hoewel de gemeenschappen waar ze uit voortkwamen geen traditionele boerengemeenschappen waren, maar praktisch ex nihilo in terra incognita gecreëerde 'utopia's', enclaves van totale vrijheid in de lege ruimten op de kaart. Na de val van Tortuga bleef het ideaal van de boekaniers de hele 'gouden eeuw van de piraterij' (1660-1720) in leven, bijvoorbeeld resulterend in nederzettingen in Belize, dat door boekaniers werd gesticht. Toen, terwijl het toneel zich verplaatste naar Madagaskar -- tot dan toe door geen enkele imperialistische grootmacht opgeëist en enkel geregeerd door een lappendeken van inheemse koningen (stamhoofden) die zaten te springen om piratenbondgenoten - bereikte het Piraten-Utopia haar hoogste vorm.

Defoe's verslag van Kapitein Mission en de stichting van Libertatia mag dan, zoals sommige historici stellen, een literaire grap zijn, bedoeld als propaganda voor een radicale Whig-theorie -- maar ze was vervat in The General History of the Pyrates (1724-28), die nog steeds als grotendeels waar en correct wordt beschouwd. Bovendien werd het verhaal van Kapitein Mission niet bekritiseerd bij verschijning van het boek, toen er nog vele oude Madagaskarmaatjes in leven waren. Zij schijnen het te hebben geloofd, ongetwijfeld omdat ze piraten-enclaves

hadden meegemaakt die sterk op Libertatia leken. Eens te meer werden bevrijde slaven, inboorlingen en zelfs traditionele vijanden als de Portugezen als gelijken verwelkomd. (Het bevrijden van slavenschepen was een hoofdbezigheid.) Land was gemeenschappelijk bezit, vertegenwoordigers werden voor korte termijn gekozen, buit gedeeld; er werden nog veel radicalere vrijheidsleren gepredikt dan die van de Common Sense.

Libertatia hoopte duurzaamheid te bereiken en Mission sneuvelde in haar verdediging. Maar de meeste piraten-utopia's waren tijdelijk bedoeld: in feite waren de schepen die zeilden onder de Artikelen de ware 'republieken' van de kapers. De kustenclaves kenden meestal helemaal geen wet. Het laatste klassieke voorbeeld, Nassau op de Bahamas, een uit hutten en tenten opgetrokken toevluchtsoord aan zee, gewijd aan wijn, vrouwen (en jongetjes waarschijnlijk, te oordelen naar Birge's Sodomy and Piracy), zang (de piraten waren dol op muziek en huurden meestal bands in voor complete zeiltochten), en vreselijke uitspattingen, verdween van de ene op de andere nacht toen de Britse vloot in de Baai opdook. Zwartbaard en 'Calico Jack' Rackham en zijn bemanning van vrouwenpiraten vertrokken naar wildere kusten en ellendiger bestemmingen, terwijl anderen gedwee de amnestie aanvaardden en zich bekeerden. Maar de boekanieertraditie bleef bestaan, zowel op Madagaskar waar de piratenkinderen van gemengd bloed eigen koninkrijkjes begonnen te vormen, als in het Caribisch gebied, waar gevluchte slaven en gemengde zwart-blank-rode groepen als 'Marrons' konden gedijen in de bergen en achterlanden. De Marrongemeenschap op Jamaïca bezat nog een zekere mate van autonomie en vele oude volksgebruiken, toen Zora Neale Hurston er in rond 1920 jaren een bezoek aan bracht (zie Tell My Horse). De Marrons in Suriname leven nog steeds volgens Afrikaans-'heidense' gebruiken.

De hele 18de eeuw door ontstonden er in de VS een aantal 'triraciale geïsoleerde gemeenschappen' van afhakers. (De klinisch klinkende term werd uitgevonden door de Eugeneticabeweging, die de eerste wetenschappelijke studies van deze gemeenschappen afleverde. Helaas diende de 'wetenschap' alleen als excuus voor haat ten opzichte van raciale 'bastaarden' en armen, en was de 'oplossing van het probleem' meestal gedwongen sterilisatie). De kern bestond onveranderlijk uit gevluchte slaven en lijfeigenen, 'criminelen' (d.w.z. de allerarmsten), 'hoeren' (d.w.z. blanke vrouwen die niet-blanken huwden) en leden van verschillende inheemse stammen. In sommige gevallen, zoals

bij de Seminole en Cherokee, nam de traditionele stamstructuur de nieuwkomers op, in andere gevallen werden nieuwe stammen gevormd. Zo hebben we de Marrons van het Great Dismal Swamp, die de 18de en 19de eeuw wisten te overleven, waarbij ze onderdak boden aan gevluchte slaven en dienst deden als tussenstation op de 'ondergrondse spoorlijn' en als religieus en ideologisch centrum voor slavenopstanden. De religie was Hoodoo, een mengeling van Afrikaanse, inheemse en Christelijke elementen, en volgens de historicus H. Leaming-Bey stonden de geloofsoudsten en leiders van de Groot Moerasland-Marrons bekend als 'the Seven Finger High Glisters'.

De Ramapoughs van noord-New Jersey (abusievelijk bekend als de 'blanken van Jackson') bieden nog een romantische en archetypische genealogie: van Hollandse honden bevrijde slaven, verschillende Delaware- en Algonquin-clans, de gebruikelijke ' hoeren', de 'Hessen' (bijnaam voor verdwaalde Britse huursoldaten, afvallige loyalisten enz.), en plaatselijke bendes van sociale bandieten zoals die van Claudius Smith.

Een Afrikaans-Islamitische origine wordt door sommige van de groepen opgeëist, zoals door de Moren van Delaware en de Ben Ishmaels, die in het midden van de 18de eeuw van Kentucky naar Ohio emigreerden. De Ishmaels praktizeerden polygamie, dronken nooit alcohol, verdienden hun brood als minstrelen, huwden Indianen en namen hun gebruiken aan en waren zozeer het nomadisme toegewijd dat ze hun huizen op wielen bouwden. Hun jaarlijkse migratie vormde een driehoek langs voorgrensstadjes met namen als Mecca en Medina. In de 19de eeuw omarmden enkelen van hen anarchistische idealen en de Eugenetici kozen hen als doelwit voor een bijzonder wrede pogrom van verlossing -- door-uitroeiing. Enkele van de vroegste Eugenetica-wetten waren speciaal tegen hen gericht. Als stam 'verdwenen' ze in de jaren twintig, maar ze voegden zich waarschijnlijk in de gelederen van vroege 'zwarte islamitische' sektes zoals de Moorish Science Temple.

Ikzelf groeide op met legenden over de 'Kallikaks' van de nabije Pine Barrens van New Jersey (en natuurlijk met Lovecraft, een rabiaat racist die werd gefascineerd door de geïsoleerde gemeenschappen). De legenden bleken volksherinneringen aan de lastercampagnes van de Eugenetici te zijn, wier hoofdkwartier voor de V.S. in Vineland, New Jersey, was gelegen en die de gebruikelijke 'correcties' tegen 'verbastering' en 'zwakzinnigheid' ondernamen op de

Barrens (inclusief het publiceren van foto's van de Kallikaks, slordig en duidelijk geretoucheerd om hen op incestmonsters te laten lijken).

De 'geïsoleerde gemeenschappen' -- tenminste, degene die hun identiteit tot in de 20e eeuw hebben weten te bewaren - - weigerden konsekwent te worden opgenomen in de officiële cultuur of in de zwarte 'subcultuur' waarin moderne sociologen hen het liefst zouden categoriseren. Geïnspireerd door de Inheems-Amerikaanse heropleving in de jaren zeventig, meldde een aantal groepen -- waaronder de Moren en de Ramapauhs -- zich bij het Bureau of Indian Affairs aan voor erkenning als Indiaanse stammen. Ze werden gesteund door inheemse activisten, maar een officiële status werd hen geweigerd. Als ze hadden gewonnen, had dat een gevaarlijk precedent kunnen scheppen voor alle mogelijke soorten drop-outs, van 'blanke peyotisten' en hippies tot zwarte nationalist, ariërs, anarchisten en libertairen -- een 'reservaat' voor allen en iedereen! Het 'Europese project' kan het bestaan van de wilde niet erkennen -- de groene chaos is nog altijd een te grote bedreiging voor 's rijks droom van orde.

In essentie verwierpen de Moren en Ramapauhs de 'diachronistische' of historische uitleg van hun afstamming omwille van een op een 'mythe' van adoptie door Indianen gebaseerde 'synchronistische' identiteit. Of om het anders te stellen, ze noemden zichzelf 'Indianen'. Als iedereen die 'een Indiaan zou willen zijn' dit zou kunnen bewerkstelligen door middel van zelf-benoeming: wat voor uittocht naar Croatan zou er dan op gang komen! De oude occulte schaduw spookt nog steeds rond in de overblijfselen van onze wouden (die, overigens, in het Noordoosten enorm zijn toegenomen sinds in de 18de-19de eeuw grote stukken landbouwgrond weer aan de natuur zijn overgelaten. Op zijn sterfbed droomde Thoreau van '...Indianen... wouden...': de terugkeer van het verdrongene).

De Moren en Ramapauhs hebben natuurlijk goede materialistische gronden om zichzelf als Indianen te beschouwen -- uiteindelijk hebben ze Indiaanse voorouders - - maar als we hun zelfbenoeming beschouwen in 'mythische' en historische termen komen we meer te weten dat van belang is voor onze speurtocht naar de TAZ. Binnen tribale samenlevingen bestaan wat sommige antropologen mannenbonden noemen: totemistische genootschappen, gewijd aan het bereiken van een eenwording met de 'natuur' door middel van gedaanteverandering, -- door het totembeest te worden

(weerwolven, jaguar-sjamanen, luipaardmensen, katte-heksen, etc.). In het raamwerk van een koloniale samenleving wordt het vermogen tot gedaanteverandering (zoals Taussig opmerkt in Shamanism, Colonialism and the Wild Man) gezien als inherent aan de inheemse cultuur als geheel -- en aldus verwerft het meest onderdrukte deel van de samenleving een paradoxale macht door de mythe van haar occulte kennis, die door de kolonist wordt gevreesd en begeerd. Natuurlijk hebben de inboorlingen werkelijk bepaalde occulte kennis; maar in reactie op het beeld van de inheemse cultuur als een soort 'spirituele wildheid/wildernis' beginnen de inboorlingen zich meer en meer bewust in die rol te zien. Terwijl ze worden gemarginaliseerd neemt hun marginaliteit een magisch aura aan. Vóór de komst van het Bleekgezicht waren het gewoon stammen -- nu zijn ze 'hoeders van de natuur', bewoners van de 'natuurlijke staat'. Uiteindelijk wordt de kolonist zelf door deze mythe verleid. Als een Amerikaan wil afhaken of tot de natuur wil terugkeren, 'wordt' hij steevast een 'Indiaan'. De radicale democraten van Massachussets (geestelijke erfgenamen van de radicale protestanten) die de Tea Party organiseerden en die letterlijk geloofden dat regeringen afgeschaft konden worden (de hele Berkshire-streek verklaarde zichzelf in een 'natuurlijke staat!'), vermomden zich als 'Mohawks'. Zo namen de kolonisten, die zich plotseling gemarginaliseerd zagen t.o.v. het moederland, de rol van de gemarginaliseerde inboorlingen aan, om hiermee (in zekere zin) hun occulte macht, hun mythische uitstraling deelachtig te worden. Van de Mountain Men tot de padvinders vloeit de droom 'een Indiaan te worden' door ontelbare stromen van de Amerikaanse geschiedenis, cultuur en bewustzijn.

De aan 'triraciale' groepen verbonden seksuele beeldspraak bevestigt deze hypothese. 'Inboorlingen' zijn natuurlijk altijd immoreel, maar raciale renegaten en afvalligen moeten wel uitgesproken polymorf-pervers zijn. De boekaniërs waren kontneukers, de marrons en Mountain Men waren rassenvermengers, de 'Jukes en Kallikaks' gingen zich te buiten aan ontucht en incest (resultierend in mutaties zoals polydactyli), hun kinderen renden naakt rond en masturbeerden in het openbaar enz. De terugkeer naar de 'natuurlijke staat' schijnt paradoxaal genoeg ruimte te bieden aan de uitoefening van elke 'onnatuurlijke' daad, tenminste als we de Puriteinen en Eugenetici moeten geloven. En omdat veel mensen in onderdrukte, moralistische, racistische samenlevingen heimelijk naar precies deze verdorven handelingen verlangen, projecteren

ze die op de gemarginaliseerden, en overtuigen zich hierdoor van hun eigen beschaafdheid en zuiverheid. En om eerlijk te zijn verwerpen sommige gemarginaliseerde gemeenschappen inderdaad de consensus-moraliteit -- de piraten deden het zeker! -- , en ongetwijfeld leven ze enkele van de onderdrukte verlangens van de beschaving uit. (Zou jij dat niet?) 'Wild' worden is altijd een erotische handeling, een daad van naaktheid.

Voor we het onderwerp van 'triraciale geïsoleerden' verlaten, wil ik graag herinneren aan Nietzsche's enthousiasme over 'rassenvermenging'. Onder de indruk van de vitaliteit en schoonheid van hybride culturen, stelde hij rassenvermenging voor, niet alleen als oplossing voor het rassenvraagstuk, maar ook als het principe van een nieuwe, van etnisch- en nationaal chauvinisme bevrijde mensheid -- een voorloper van de 'psychische nomade' wellicht. Nietzsches droom lijkt nog altijd even ver verwijderd als ze dat voor hem was. Chauvinisme doet het nog steeds goed bij de mensen. Gemengde culturen blijven ondergedoken. Maar de autonome zones van de boekaniers en marrons, Ishmaels en Moren, Ramapauhs en 'Kallikaks' blijven, of de verhalen erover blijven, indicaties van wat Nietzsche 'de wil tot macht als verdwijning' zou hebben kunnen noemen. Op dit thema zullen we nog terugkomen.

MUZIEK ALS ORGANISATORISCH PRINCIPE

NU RICHTEN WE ONS EVEN op de geschiedenis van het klassiek anarchisme in het licht van het concept van de TAZ.

Voor het 'afsluiten van de kaart' richtte een groot deel van de anti-autoritaire inspanningen zich op 'escapistische' gemeenschappen zoals Modern Times, de verschillende Falanstères, enzovoort. Interessant genoeg waren sommige van hen niet als 'eeuwig' bedoeld, maar slechts voor zolang als het project effectief bleek. Gemeten naar socialistisch/utopistische maatstaven waren deze experimenten 'mislukkingen' en zodoende weten we er weinig vanaf.

Toen ontsnapping voorbij de voorgrens onmogelijk bleek, begon in Europa het tijdperk van de revolutionaire stedelijke communes. De communes van Parijs, Lyon en Marseilles hielden niet lang genoeg stand om ook maar enige kenmerken van duurzaamheid te verwerven, en je kunt je afvragen of dat wel de bedoeling was. Vanuit ons gezichtspunt is het meest fascinerende de geest van de communes. In en na deze jaren adopteerden anarchisten de

praktijk van het revolutionair nomadisme, zwervend van opstand naar opstand, ernaar strevend in zichzelf de intensiteit in leven te houden die ze beleefden in het moment van de opstand. Bepaalde anarchisten van de Stirneriaans/ Nietzscheaanse tak gingen deze activiteit werkelijk als doel op zich beschouwen, als manier om zich altijd in een autonome zone te bevinden, in het tussengebied dat zich opent temidden of in het kielzog van oorlog en revolutie (vgl. Pynchon's 'zone' in Gravity's Rainbow). Ze proclameerden dat als een socialistische revolutie ooit zou slagen, zij de eersten zouden zijn om zich er tegen te keren. Afgezien van het bereiken van een toestand van wereldwijde anarchie waren ze in het geheel niet van zins ooit te stoppen. In het Rusland van 1917 begroetten zij vol vreugde de vrije sovjets: dit was hun streven. Maar meteen nadat de bolsjevieken de revolutie hadden verraden, waren de individualistische anarchisten de eersten om zich weer op het oorlogspad te begeven. Na Kronstadt verwierpen uiteraard alle anarchisten de 'sovjet-unie' (een contradictio in terminis) en begaven zich naar nieuwe opstanden.

Makhno's Oekraïne en anarchistisch Spanje waren bedoeld om duurzaam te zijn, en ondanks de druk van voortdurende oorlog slaagden ze beiden tot op zekere hoogte: niet dat ze 'lange tijd' duurden, maar ze waren effectief georganiseerd en hadden het kunnen uithouden, ware het niet dat er agressie van buitenaf was. Daarom zal ik me, van al de experimenten uit de periode tussen de Oorlogen, beperken tot de vermetele Republiek van Fiume, die veel minder bekend is, en niet bedoeld was om duurzaam te worden.

Gabriele D'Annunzio, decadent dichter, kunstenaar, muzikant, estheet, rokkenjager, roekeloos pionier, zwart magiër, genie en proleet, kwam de Eerste Wereldoorlog uit als held met een klein maar volgzzaam leger: de 'Arditi'. Bij gebrek aan avontuur, besloot hij de stad Fiume op Joegoslavië te veroveren en aan Italië te schenken. Na een necromantische ceremonie met zijn minnares op een Venetiaanse begraafplaats trok hij er op uit om Fiume te veroveren, waarin hij zonder enige noemenswaardige moeite slaagde. Maar Italië sloeg zijn genereuze aanbod af; de premier noemde hem een dwaas.

Verontwaardigd besloot D'Annunzio de onafhankelijkheid uit te roepen en te zien hoe lang hij het zou uithouden. Hij en één van zijn anarchistische vrienden schreven de grondwet, die muziek het grondbeginsel van de staat verklaarde. De

marine (bestaande uit deserteurs en Milanese maritieme anarchistische vakbondsleden) noemde zich de Uscochi, naar de langverdwenen piraten die eens de plaatselijke buitengaatse eilanden bewoonden en de Venetiaanse en Ottomaanse scheepvaart belaagden. De moderne Uscochi behaalden enkele wilde overwinningen: verscheidene rijke Italiaanse handelsschepen gaven de Republiek plotseling een toekomst: geld in de schatkist! Kunstenaars, bohemiens, avonturiers, anarchisten (D'Annunzio correspondeerde met Malatesta), vluchtelingen en statelozen, homoseksuelen, militaire dandies (het uniform was zwart met de piraten-doodskop -- later door de SS gestolen), en excentrieke hervormers van elke kleur (inclusief boeddhisten, theosofisten en vedantisten) begonnen in drommen in Fiume te verschijnen. Het feest hield nooit op. Iedere morgen las D'Annunzio vanaf zijn balkon poëzie en manifesten voor; iedere avond een concert, daarna vuurwerk. Hieruit bestond de hele activiteit van de regering. Achttien maanden later, toen wijn en geld erdoorheen waren en de Italiaanse vloot eindelijk opdook en in een pisboogje wat granaten op het hoofdstedelijk paleis kwakte, had niemand de energie om zich te verdedigen.

D'Annunzio wendde zich later, zoals vele Italiaanse anarchisten, tot het fascisme -- om precies te zijn, Mussolini (de ex-syndicalist) verleidde zelf de dichter tot dit pad. Tegen de tijd dat D'Annunzio zijn vergissing inzag was het te laat: hij was te oud en te ziek. Maar Il Duce liet hem hoe dan ook vermoorden -- hij werd van een balkon geduwd -- en maakte van hem een 'martelaar'. Wat Fiume betreft, hoewel ze de ernst van de vrije Oekraïne of Barcelona miste, kan ze ons waarschijnlijk meer belangwekkends leren m.b.t. bepaalde aspecten van onze speurtocht. In sommige opzichten was ze het laatste piratenutopia (of het enige moderne voorbeeld) -- in andere opzichten was ze, misschien, de eerste moderne TAZ.

Ik geloof dat als we Fiume vergelijken met de opstand van Parijs '68 (en met de Italiaanse stedelijke revoltes van de vroege jaren zeventig), en met de Amerikaanse tegenculturele communes en hun anarcho-Nieuw Linkse invloeden, we bepaalde overeenkomsten opmerken, zoals: -- het belang van esthetische theorie (vgl. de situationisten) -- verder, wat 'piraten-economie' kan worden genoemd, goed leven op de overschotten van de sociale overproductie -- zelfs de populariteit van kleurige militaire uniformen -- het gegeven van muziek als revolutionaire sociale verandering -- en als laatste hun gemeenschappelijk air van

vergankelijkheid, van de bereidheid verder te trekken, van gedaante te wisselen, zich te verplaatsen naar andere universiteiten, bergtoppen, ghetto's, fabrieken, toevluchtsoorden, verlaten boerderijen -- of zelfs andere werkelijkheidsniveau's. Niemand probeerde de zoveelste revolutionaire dictatuur te vestigen, noch in Fiume, Parijs, of in Millbrook. De wereld verandert, of niet. Blijf ondertussen in beweging en leef intens.

De Münchener sovjet (of 'Ratenrepubliek') van 1919 vertoonde bepaalde eigenschappen van de TAZ, hoewel -- zoals bij de meeste revoluties -- haar expliciete doeleinden niet bepaald 'tijdelijk' waren. Gustav Landauer's deelname als minister van cultuur, samen met Silvio Gesell als minister van economische zaken, en andere anti-autoritaire en extreem-libertair socialistische dichters/toneelschrijvers Erich Mühsam en Ernst Toller, en Ret Marut (de romanschrijver B. Traven) gaven de sovjet een uitgesproken anarchistische tint. Landauer, die jaren in afzondering had doorgebracht bij het werk aan zijn grootse synthese van Nietzsche, Proudhon, Kropotkin, Stirner, Meister Eckhardt, de radicale mystici en de Romantische volkse filosofen, wist van het begin af aan dat de sovjet tot mislukken gedoemd was; hij hoopte enkel dat ze lang genoeg zou duren om begrepen te worden. Kurt Eisner, de later tot martelaar geworden grondlegger van de sovjet, geloofde volkomen letterlijk dat dichters en poëzie de grondslag van de revolutie zouden moeten vormen. Plannen werden gelanceerd om een groot deel van Beieren vrij te maken voor een experiment in anarcho-socialistische economie en samenleving. Landauer deed voorstellen voor een vrije-schoolsysteem en een volkstheater. Ondersteuning van de sovjet bleef min of meer beperkt tot de armste arbeiders- en kunstenaarswijken van München, en tot groepen als de Wandervögel (de neo-romantische jeugdbeweging), de Joodse radicalen (zoals Buber), de expressionisten en andere randgroepen. Daarom doen historici haar af als de 'salonrepubliek' en bagatelliseren ze het belang ervan in vergelijking met de marxistische en spartakistische deelname aan Duitsland's naoorlogse revolutie(s). Verraden door de communisten en uiteindelijk vermoord door soldaten onder invloed van het occult-fascistische Thule Gezelschap, verdient Landauer het als heilige herdacht te worden. Toch neigen zelfs anarchisten er tegenwoordig naar hem verkeerd te begrijpen en te veroordelen voor zijn 'heulen' met een 'socialistische regering'. Had de sovjet het een jaar uitgehouden, dan zouden we wenen bij het noemen van haar schoonheid -- maar voordat zelfs de eerste bloemen van die

Lente waren verwelkt, werden de geist en de geest van de poëzie verpletterd, en wij hebben ze vergeten. Hoe moet het geweest zijn om de lucht te ademen van een stad waarin de minister van cultuur zojuist heeft voorspeld dat schoolkinderen spoedig de werken van Walt Whitman uit het hoofd zullen kennen. Had ik een tijdmachine...

DE WIL TOT MACHT ALS VERDWIJNING

FOUCAULT, BAUDRILLARD, e.a. hebben uitgebreid verschillende vormen van 'verdwijning' besproken. Ik zou hier willen opperen dat de TAZ in zekere zin een tactiek van de verdwijning is.

Als de theoretici spreken van het verdwijnen van het sociale, doelen ze deels op de onmogelijkheid van de 'sociale revolutie', en deels op de onmogelijkheid van 'de staat' -- het machtsvacuüm, het einde van de dialoog van de macht. De anarchistische vraag zou in dit geval moeten zijn: waarom de moeite nemen de confrontatie aan te gaan met een 'macht' die alle betekenis heeft verloren en pure simulatie is geworden? Zulke confrontaties zullen alleen resulteren in gevaarlijke en akelige geweldsuitbarstingen van de hersenloze idioten die de sleutels van alle arsenalen en gevangenissen hebben geërfd. (Mogelijk is dit een plat Amerikaans wanbegrip van sublieme en subtiele franco-germaanse theorie. Zo ja, prima; wie heeft er ooit gezegd dat er begrip voor nodig is om een idee te gebruiken?)

Zoals door mij begrepen, lijkt verdwijning een volkomen logische radicale optie voor onze tijd en niet in het minst een ramp voor of de dood van het radicale project. Anders dan de pathologische doodsegeile nihilistische interpretatie van de theorie, wil de mijne haar ontginnen voor bruikbare strategieën in de eeuwig-voortdurende 'revolutie van het dagelijks leven': de strijd die nooit kan ophouden, zelfs niet met het laatste falen van de politieke of sociale revolutie, omdat niets behalve het einde van de wereld een eind kan maken aan het dagelijks leven of aan ons streven naar de goede dingen, naar het wonderbaarlijke. Zoals Nietzsche zei: als de wereld aan een einde zou kunnen komen, zou ze dat logischerwijze al gedaan hebben. Dat heeft ze niet, dus dat doet ze niet. En dus, zoals één van de soefi's zei, om het even hoeveel teugen verboden wijn wij drinken, we zullen deze brandende dorst met ons de eeuwigheid in dragen.

Zerzan en Black hebben los van elkaar bepaalde 'elementen van weigering' (Zerzan's term) ontdekt, die mogelijk gezien kunnen worden als op één of andere manier symptomatisch voor een radicale cultuur van verdwijning, deels onbewust en deels bewust, die meer mensen beïnvloedt dan welk links of anarchistisch idee ook. Deze gesten worden gemaakt tegen instituten en zijn in die zin 'negatief' -- maar elk negatief gebaar suggereert ook een 'positieve' tactiek om het verachte instituut niet alleen af te wijzen, maar ook te vervangen.

Het negatieve gebaar tegen scholing bijvoorbeeld, is 'vrijwillig analfebetisme'. Aangezien ik niet de liberale aanbidding deel van geletterdheid als middel voor sociale verbetering, kan ik de ontzette kreten niet helemaal delen die overall over dit fenomeen te horen zijn: ik sympathiseer met kinderen die boeken, met de rotzooi in de boeken, weigeren. Er zijn echter positieve alternatieven die gebruik maken van dezelfde verdwijningskracht. Thuisscholing en leerlingenschap, evenals spijbelen, leiden tot een afwezigheid uit de schoolgevangenis. Hacken is een andere vorm van 'onderwijs' met bepaalde kenmerken van 'onzichtbaarheid'.

Een massaal negatief gebaar tegen de politiek bestaat simpelweg uit niet stemmen. 'Apathie' (d.w.z. een gezonde verveeldheid met het saai spektakel) houdt meer dan de helft van de natie uit het stemhok: zoveel heeft anarchisme nooit bereikt. (Evenmin had anarchisme iets te maken met het mislukken van de laatste volkstelling.) Weer zijn er positieve parallellen: 'netwerken' als alternatief voor politiek worden op vele maatschappelijke niveau's toegepast, en niet-hiërarchische organisatie is zelfs buiten de anarchistische beweging populair geworden, eenvoudig omdat het werkt. (ACT UP en Earth First! zijn twee voorbeelden hiervan. De Anonieme Alcoholisten is er, grappig genoeg, ook een.)

Het weigeren van werk kan de vorm aannemen van verzuim, dronkenschap op het werk, sabotage en volkomen onverschilligheid -- maar ze kan ook leiden tot nieuwe vormen van rebellie: meer zelfwerkzaamheid, deelname aan de 'zwarte' economie en zwartwerk, uitkeringsfraude en andere criminele mogelijkheden, wietkweken enz. -- allemaal min of meer 'onzichtbare' activiteiten vergeleken met traditioneel linkse aanvalstactieken zoals de algemene staking.

Weigeren van de kerk? Tja, het 'negatieve gebaar' bestaat hier waarschijnlijk uit... televisie kijken. Maar onder de positieve alternatieven vallen allerlei niet-autoritaire vormen van spiritualiteit, van 'ontkerkelijkt' christendom tot neopaganisme. De 'vrije religies' zoals ik ze graag noem -- kleine, zelfgevoerde, half-serieuze/half als grap bedoelde cultes, onder invloed van stromingen als discordianisme en anarcho-taoïsme -- zijn overal in marginaal Amerika te vinden en bieden een groeiende 'vierde weg' buiten de gevestigde kerken, de televangelische fanatici, de New Age-leegheid en het consumentisme. Je kunt ook zeggen dat de voornaamste weigering van orthodoxe religie uit de opbouw bestaat van 'privé-moraliteiten' in de Nietzscheaanse zin: de spiritualiteit van 'vrije geesten'.

De negatieve weigering van het thuis is 'dakloosheid', wat de meeste mensen beschouwen als een vorm van slachtoffering, daar ze niet tot nomadologie gedwongen willen worden. Maar 'dakloosheid' kan in zekere zin een voordeel zijn, een avontuur -- zo komt het tenminste de enorme internationale kraakbeweging voor, onze moderne hobo's.

De negatieve weigering van het gezin is natuurlijk de scheiding, of een ander symptoom van een 'crisis'. Het positieve alternatief komt voort uit het besef dat het leven gelukkiger kan zijn zonder het kerngezin, waarop honderd bloemen ontbloeien -- van éénouderschap tot het groepshuwelijk tot de erotische affiniteits-groep. Het 'Europese project' levert een belangrijk achterhoedegevecht ter verdediging van het 'gezin' -- oedipale ellende ligt aan de basis van de beheersing. Alternatieven bestaan -- maar zij moeten ondergedoken blijven, zeker na de oorlog tegen sex van de jaren tachtig en negentig.

Wat is de weigering van kunst? Het 'negatieve gebaar' is niet gevonden in het domme nihilisme van een 'kunststaking' of het verminken van één of ander beroemd schilderij -- het is te vinden in de vrijwel universele glazige verveling die de meeste mensen bekruipt bij het noemen van het woord alleen al. Maar waaruit zou het 'positieve gebaar' bestaan? Is het mogelijk zich een esthetiek voor te stellen die zich niet engageert, die zich verwijderd van de geschiedenis en zelfs van de markt? Of daar tenminste toe neigt? Die vertegenwoordiging door tegenwoordigheid wil vervangen? Hoe maakt tegenwoordigheid zich zelfs in (of middels) vertegenwoordiging kenbaar?

'Chaoslinguïstiek' volgt een tegenwoordigheid die voortdurend verdwijnt in alle ordeningen van de taal en betekenissystemen; een ongrijpbare aanwezigheid, vluchtig, latief ('subtiel', een term uit de soefi-alchemy) -- de 'strange attractor' waaromheen memes zich verzamelen en op chaotische wijze nieuwe en spontane ordeningen vormen. Hier hebben we een esthetiek van het grensgebied tussen chaos en orde, de marge, het gebied van de 'catastrofe' waar de ineensstorting van het systeem gelijk kan staan aan verlichting. (Noot: zie voor een uitleg van 'chaoslinguïstiek' Appendix A, en lees dan deze alinea nog eens s.v.p.)

De verdwijning van de kunstenaar IS 'de onderdrukking en verwerkelijking van de kunst', om met de situationisten te spreken. Maar waarvandaan verdwijnen we? En wordt er ooit nog iets van ons gezien of vernomen? We gaan naar Croatan -- wat is ons lot? Al onze kunst bestaat uit een afscheidsbrief aan de geschiedenis -- 'Zijn Naar Croatan' -- maar waar ligt dat, en wat zullen we er doen?

Ten eerste: hebben we het hier niet over het letterlijk verdwijnen uit de wereld en haar toekomst: -- geen vlucht terug in de tijd naar een paleolitische 'oorspronkelijke vrije-tijdsmaatschappij' -- geen eeuwig utopia, geen schuilplaats hoog in de bergen, geen eiland; verder, geen post-revolutionair utopia -- hoogstwaarschijnlijk helemaal geen revolutie! -- verder, geen VONU, geen anarchistische ruimtestations -- evenmin accepteren we een 'Baudrillardse verdwijning' naar het zwijgen van de ironische hyperconformiteit. Ik heb geen probleem met om het even wat voor Rimbauds die de kunst ontvluchten voor wat voor Abessinië ze ook maar kunnen vinden. Maar we kunnen geen esthetiek, zelfs geen esthetiek van de verdwijning bouwen op de simpele daad van het nooit meer terugkeren. Door te zeggen dat we geen avant-garde zijn en dat er geen avant-garde is, hebben wij ons 'Zijn Naar Croatan' geschreven -- de vraag wordt dan, hoe moet je je het 'dagelijks leven' in Croatan voorstellen? Vooral als we niet kunnen stellen dat Croatan in de tijd (steentijd of postrevolutie) bestaat, of in de ruimte -- als utopia, als één of ander stadje in de Midwest of als Abessinië. Waar en wanneer is de wereld van de onbemiddelde creativiteit? Als ze kan bestaan, bestaat ze -- maar misschien alleen als een soort alternatieve werkelijkheid die we tot dusver niet hebben leren waarnemen. Waar moeten we de zaden zoeken -- het onkruid dat zich door onze trottoirs omhoogdringt -- van deze

andere wereld in onze wereld? De aanwijzingen, de juiste gegevens voor de speurtocht? Een vinger die naar de maan wijst?

Ik geloof, of zou tenminste willen voorstellen, dat de enige oplossing voor de 'onderdrukking en verwerkelijking van de kunst' ligt in de opkomst van de TAZ. Ik zou krachtig de kritiek willen verwerpen dat de TAZ zelf 'niets dan' een kunstwerk is, hoewel ze iets van de valstrikken ervan zou kunnen bevatten. Wel opper ik dat de TAZ de enig mogelijke 'tijd' en 'plaats' is waar kunst puur voor het genot van creatief spelen kan bestaan en als feitelijke contributie aan de krachten die de TAZ in staat stellen zich te versterken en te manifesteren.

Kunst is in de kunstwereld een waar geworden; maar dieper dan dat ligt het probleem van de vertegenwoordiging zelf, en de weigering van alle bemiddeling. In de TAZ zal kunst als waar eenvoudig onmogelijk worden -- ze zal in plaats daarvan een levensconditie worden. Bemiddeling is moeilijker te overwinnen, maar de verwijdering van alle barrières tussen kunstenaars en kunst-'gebruikers' zal tenderen naar een situatie waarin (zoals A.K. Coomaraswamy het beschreef) 'de kunstenaar geen bijzonder soort mens is, maar ieder mens een bijzonder soort kunstenaar'.

Samengevat is verdwijning niet noodzakelijkerwijs een 'catastrofe' -- behalve in de wiskundige zin van 'een plotselinge topologische verandering'. Alle hier geschetste positieve gebaren lijken verschillende gradaties van onzichtbaarheid te bevatten, ter vervanging van de traditionele revolutionaire confrontatie. 'Nieuw links' geloofde nooit echt in haar eigen bestaan tot ze zichzelf op het avondnieuws zag. De nieuwe autonomie daarentegen zal ofwel de media infiltreren en 'het' van binnen uit ondermijnen -- of anders helemaal nooit 'gezien' worden. De TAZ bestaat niet alleen aan gene zijde van de controle, maar ook aan gene zijde van de definitie, aan gene zijde van het staren en beschouwen als tekenen van onderwerping, aan gene zijde van het begrip van de staat, aan gene zijde van het vermogen van de staat te zien.

HAMSTERPLAATSEN IN HET INFORMATIE-BABYLON

De TAZ als bewuste radicale tactiek zal ontstaan onder bepaalde voorwaarden:

1. Psychologische bevrijding. Dat wil zeggen, we moeten de momenten en ruimten realiseren (reëel maken) waarin

vrijheid niet alleen mogelijk maar concreet is. We moeten weten op welke wijzen we werkelijk worden onderdrukt, en ook op welke wijzen we zelf-onderdrukkend zijn, of verstrikt in een waanvoorstelling waarin ideeën ons onderdrukken. WERK, bijvoorbeeld, is een veel concretere bron van onderdrukking voor de meesten van ons dan de wetgevende politiek. Vervreemding is een veel groter gevaar dan tandeloze achterhaalde en stervende ideologieën. Geestelijke verslaving aan 'idealen' -- die in concreto niets anders zijn dan simpele projecties van onze wrok en ons gevoel slachtoffer te zijn -- zal ons project nooit verder helpen. De TAZ is geen voorbode van één of ander luchtkasteelachtig sociaal utopia waarvoor we onze levens moeten opofferen opdat onze kinds kinderen een beetje vrije lucht kunnen inademen. De TAZ moet het toneel van onze huidige autonomie zijn, maar ze kan uitsluitend bestaan op voorwaarde dat wij onszelf al als vrije wezens kennen.

2. Het contra-Net moet zich uitbreiden. Op het moment vertoont ze meer abstractie dan actualiteit. Zine's en BBS'en wisselen informatie uit, wat deel uitmaakt van de noodzakelijke grondslag van de TAZ, maar zeer weinig van deze informatie heeft betrekking op concrete, voor het autonome leven noodzakelijke goederen en diensten. We leven niet in de cyberspace: te dromen dat we dat wel doen betekent een afglijding tot cybergnosis, de kunstmatige overstijging van het lichaam. De TAZ is een fysieke plaats en we zijn er of we zijn er niet. Alle zintuigen moeten erbij betrokken zijn. Het Web is in bepaalde opzichten een nieuw zintuig, maar het moet aan de andere worden toegevoegd -- de andere moeten er niet uit weggestreept worden, als in één of andere verschrikkelijke parodie op de mystieke vervoering. Zonder het Web zou de volle verwerkelijking van het TAZ-stelsel onmogelijk zijn. Maar het Web is niet het doel op zich. Het is een wapen.

3. Het controleapparaat -- de 'staat' -- moet (althans dat moeten we aannemen) doorgaan gelijktijdig te smelten en te verstenen, moet voortgaan op haar huidige koers waarin hysterische onbeweeglijkheid meer en meer een leegheid, een machtsvacuüm begint te maskeren. Terwijl macht 'verdwijnt', moet onze wil tot macht verdwijning zijn.

We hebben reeds de vraag behandeld of de TAZ 'alleen maar' als kunstwerk kan worden beschouwd. Maar je zult ook willen weten of ze meer is dan een zielige hamsterplaats in het informatie-Babylon, of eerder een doolhof van tunnels, meer en meer verbonden, maar uitsluitend gewijd aan de

economische uitzichtloosheid van piratesk parasitisme? Mijn antwoord is dat ik liever een hamster in de muur, dan een hamster in een kooi zou zijn -- maar ik zal ook volhouden dat de TAZ deze categorieën overstijgt.

Een wereld waarin de TAZ erin is geslaagd wortel te schieten zou kunnen lijken op de wereld die p.m. zich voorstelt in zijn boek bolo`bolo. Misschien is de TAZ een 'proto-bolo'. Maar in zoverre als de TAZ nu bestaat, staat ze voor veel meer dan de alledaagsheid van de negativiteit of van tegencultureel afhakerschap. We noemden al het feestelijk aspect van het ongecontroleerde moment dat uitloopt in een spontane zelfordening, hoe kortstondig ook. Het is 'een openbaring' -- een piek-ervaring op het sociale en het individuele niveau.

Bevrijding wordt in strijd bereikt -- dat is de essentie van Nietzsches 'zelfoverwinning'. Onze verhandeling hier zou ook moeten wijzen op Nietzsches zwerven. Het is de voorloper van het dwalen, in de situ-zin van de dérive en Lyotard's definitie van driftwork. We kunnen een complete nieuwe geografie voor ons zien, een soort pelgrimskaart waarin heilige steden worden vervangen door piekervaringen en TAZ's: een ware wetenschap van de psychotopografie, die wellicht als 'geoautonomie' of 'anarchomantie' bekend zal komen te staan.

De TAZ vraagt om een soort dierlijkheid, een groeien van tamheid naar wildheid/wildernis, een 'terugkeer' die ook een stap voorwaarts is. Ze vereist ook een chaos-'yoga', een project van 'hogere' ordeningen (van het bewustzijn of gewoon van het leven) die worden benaderd door het 'surfen op de branding van de chaos', van de complexe dynamiek. De TAZ is een levenskunst van de voortdurende opstand, wild maar teder -- geen verkrachter maar verleider, eerder een smokkelaar dan een bloeddorstige piraat, geen eschatoloog maar eendanser.

Laat ons bekennen dat we feesten hebben meegemaakt waar één nacht lang een republiek van bevredigde verlangens werd bereikt. Moeten we niet toegeven dat de politiek van die nacht voor ons meer realiteit en kracht bezit dan die van, laten we zeggen, de voltallige regering van de V.S.? Sommige van de 'feesten' die we hier hebben besproken duurden twee of drie jaar. Is dit niet iets dat de moeite waard is om zich voor te stellen, de moeite waard om voor te vechten? Laten we de onzichtbaarheid, het webwerken, het

psychisch nomadisme bestuderen -- wie weet wat we zouden kunnen bereiken?

-- Lenteëvening 1990

APPENDIX A.

CHAOSLINGUÏSTIEK

VOORALSNOG GEEN WETENSCHAP maar een voorstel: Dat bepaalde problemen in de linguïstiek opgelost zouden kunnen worden door de taal als een complex dynamisch systeem of 'Chaosveld' te beschouwen. Van al de reacties op Saussure's linguïstiek zijn er hier twee van bijzonder belang: de eerste, 'anti-linguïstiek', kan -- in het moderne tijdvak -- gevolgd worden van Rimbaud's vertrek naar Abessinië; naar Nietzsche's 'ik vrees dat we, zolang we nog over grammatica beschikken, God nog niet vermoord hebben'; naar dada; naar Korzybski's 'de Kaart is het Terrein niet'; naar Burroughs' cut-up's en 'doorbraak tot de Grijs Ruimte'; tot Zerzan's aanval op de taal zelf als vertegenwoordiging en bemiddeling.

De tweede, Chomskyaanse Linguïstiek, met haar geloof in 'universele grammatica' en haar vertakkingsschema's, vertegenwoordigt (zo geloof ik) een poging de taal te 'redden' door de ontdekking van 'verborgen constanten', niet ongelijk de wijze waarop bepaalde wetenschappers de natuurkunde proberen te 'redden' van de 'irrationaliteit' van de quantummechanica. Hoewel verwacht had kunnen worden dat Chomsky, als anarchist, de zijde van de nihilisten zou kiezen, heeft zijn schitterende theorie in feite meer gemeen met het platonisme of het soefisme dan met het anarchisme. De traditionele metafysica omschrijft de taal als puur licht dat schijnt door het gekleurde glas van de archetypen; Chomsky spreekt van 'innerlijke' grammatica. Woorden zijn bladeren, takken zijn zinnen, moedertalen zijn ledematen, taalfamilies zijn stammen, en de wortels liggen in 'de hemel'... of het DNA. Ik noem dit 'hermetalinguïstiek' -- hermetisch en metafysisch. Nihilisme (of Heavy Metalinguïstiek, Burroughs indachtig) heeft volgens mij de taal op een dood spoor gebracht en dreigt haar 'onmogelijk' te maken (een grootse daad, maar een deprimerende) -- terwijl Chomsky vasthoudt aan de belofte en hoop van een openbaring op het allerlaatste moment, welke ik even moeilijk te aanvaarden vind. Ook ik zou de taal graag 'redden', maar zonder me te verlaten op

'Spoken', of veronderstelde regels omtrent God, dobbelstenen, en het Universum.

Terugkerend tot Saussure, en zijn postuum gepubliceerde aantekeningen over anagrammen in de Latijnse dichtkunst, vinden we bepaalde aanwijzingen voor een proces dat op de één of andere manier aan de dynamiek van teken en betekenaar ontsnapt. Saussure werd geconfronteerd met de suggestie van een of ander soort 'meta-' linguïstiek die plaatsvindt in de taal, in plaats van te worden opgelegd als categorisch imperatief van 'buiten'. Zodra taal begint te spelen, zoals in de naamdichten die hij onderzocht, schijnt zij te vibreren van zelf-versterkende complexiteit. Saussure probeerde de anagrammen te kwantificeren, maar zijn getallen bleven voor hem wegrennen (alsof er mogelijkwijs non-lineaire vergelijkingen in het spel waren). Bovendien begon hij de anagrammen overal aan te treffen, zelfs in Latijns proza. Hij vroeg zich af of hij hallucineerde -- of dat anagrammen een natuurlijk onbewust proces van het woord waren. Hij liet het project vallen.

Ik vraag me af: zouden we kunnen beginnen de taal te schematiseren in termen van complexe dynamische systemen, als genoeg van dit soort data door de computer gehaald werden? Grammatica's zouden dan niet 'aangeboren' zijn, maar zouden als zich spontaan ontwikkelende 'hogere ordeningen' uit chaos komen bovendien, in Prigogine's zin van 'creatieve evolutie'. Grammatica's zouden gezien kunnen worden als 'strange attractors', zoals het verborgen patroon dat de anagrammen 'veroorzaakte' -- patronen die 'werkelijk' zijn maar slechts 'bestaan' in termen van de sub-patronen die zij vertonen. Als betekenis ongrijpbaar is, komt dat misschien doordat het bewustzijn zelf, en dus de taal, fractaal is.

Ik vind deze theorie meer bevredigend anarchistisch dan de anti-linguïstiek of het Chomskyanisme. Ze suggereert dat de taal vertegenwoordiging en bemiddeling kan overwinnen, niet omdat ze aangeboren is, maar omdat ze chaos is. Daaruit zou volgen dat al het dadaïstisch geëxperimenteer (Feyerabend omschreef zijn school van wetenschappelijke epistemologie als 'anarchistisch dada') in geluidspoëzie, gebaar, cut-up's, dierentaal, etc. -- dat dit alles gericht was niet op de ontdekking, noch op de vernietiging van betekenis, maar op de schepping ervan. Het nihilisme verklaart mistroostig dat de taal 'willekeurig' betekenis scheidt. De Chaoslinguïstiek stemt hier vrolijk mee in, maar voegt er aan toe dat de taal de taal kan overwinnen, dat de taal

vrijheid kan scheppen uit de verwarring en het verval van de semantische tirannie.

APPENDIX B.

TOEGEPASTE HEDONISTICA

DE BENDE VAN BONNOT WAS vegetarisch en dronk uitsluitend water. Ze kwam tot een kwaad ('schoon pittoresk) einde. Groenten en water, op zich voortreffelijke zaken -- je reinste zen eigenlijk -- zouden niet als martelaarschap, maar als een openbaring tot zich genomen moeten worden. Zelf-verloochening als revolutionaire praktijk, de Leveller-aandrang, smaakt naar chiliastische weemoed -- en deze Linkse stroming deelt een historische bron met het neo-puriteins fundamentalisme en de morele reactie van ons decennium. De Nieuwe Ascese, of nu beoefend door anorectische gezondheidsfreaks, zuinig kijkende politiesociologen, binnensteedse straight-edge nihilisten, maïsbrood vretende fascistische wederdopers, socialistische sidderroggen, of door drugsvrije Republikeinen... in elk van deze gevallen is de drijvende kracht dezelfde: wrok.

In het aangezicht van de huidige schijnheilige anaesthesie zullen we een complete galerij van voorlopers oprichten, helden die het gevecht tegen verdorven bewustzijn doorvoerden maar toch nog feest wisten te vieren, een geniale genen-poel, een zeldzame en moeilijk te omschrijven categorie, grootse geesten niet enkel om de Waarheid maar om de waarheid van het plezier, serieus maar niet sober, wiens zonnig karakter hen niet sloom maakt maar scherpzinnig, briljant maar niet gepijnigd. Stel je een Nietzsche met goede spijsvertering voor. Niet de tamme Epicurianen, noch de opgeblazen Sybarieten. Een soort van spiritueel hedonisme, een feitelijke Weg van Plezier, visioen van een goed leven dat zowel koninklijk als mogelijk is, geworteld in een gevoel voor de grandioze hyper-overvloed van de werkelijkheid.

Sheik Abu Sa'id van Khorassan
Charles Fourier
Brillat-Savarin
Rabelais
Abu Nuwas
Aga Khan III
R. Vaneigem
Oscar Wilde
Omar Khayyam
Sir Richard Burton

Emma Goldman

voeg je eigen favorieten toe

APPENDIX C.

EXTRA CITATEN

Wat ons betreft, voor ons heeft Hij over het werk van permanente werkloosheid beschikt.

Al met al, had hij gewild dat we zouden werken, hij had deze wijn niet geschapen.

Zou U, met een kruik vol van dit, Heer,
U ter handel spoeden?
-- Jalaluddin Rumi, Diwan-i Shams

Hier in de schaduw, simpel brood tot spijs,
wijn, verzen en Gij die uw lievelingswijs
vlak bij mij zingt in deze wildernis,
dat maakt die wildernis een paradijs.

Kom liefste, schenk de wijn in en vergeet
angst voor wat komt en het versleten leed
morgen? -- morgen ben ik wellicht reeds bij
de zeventuizend jaar van de planeet.

Ach, heel dit samenstel van duistere wetten,
liefst maakte ik met alles korte metten,
om dan, met Lot en Liefde hand in hand
een nieuwe wereld in elkaar te zetten!
-- Omar FitzJorritsma